

Всеукраїнська загально-політична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЩА

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 16 (1901)

П'ятниця, 15 квітня 2016 р.

Видався з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ДОНБАС, ЯКИЙ НЕ ВІДДАЛИ!

Сергій ЛАЩЕНКО

Тобто йдеться про ту частину Донбасу, яку ми відсторонили, не віддали «російському миру», заплативши за цей скромний успіх життями тисяч громадян. Тут є бодай якесь можливість працювати з місцевим населенням і хоч якось вливати на ситуацію. Навчимося тут — легше буде працювати в Криму. Але для цього треба зробити визволену частину Донбасу всеукраїнською «народною будовою» — як сказали б у роки СРСР. Або своєрідною «толокою» (так звичніше для українського вуха, традиційніше), коли проблема вирішується зусиллями багатьох небайдужих людей. Бо сподіватися лише на чиновників було б наївно. Вони і в інших ре-

гіонах України не перевіряють на ниві обліштування держави. Автомовах Донбасу не робити, але з цього й поготів.
* * *
Про це я думав, намотуючи кілометри, добираючись пішки від Попасної (це ще Луганщина) до Артемівська (тепер цьому місту повернули давню назву — Бахмут). Справа в тому, що транспорт у шахтарському краї тепер працює значно гірше, ніж це було до початку «російської весни». Я запізнився на останній автобус до Бахмута лише на 5 хвилин. Виявилось, що після обіду туди вже нічого й не передбачається. На вітві таксі не буде, бо «грачевати» у такому знищеному війною місті, як Попасна, зовсім невигідно. А якби й було, то я б у нього не сідав — зарплата не до-
зволяє... Та й віддалі смішна — якихось тридцять з гаком кілометрів. Пройду й пішки, якщо станеться так, що ніхто не підкіне. Я не сплю, я не можу спати! В цій осінній цупкій імлі Мені сниться

донбаські хати, Терикони і журавлі...

Це вірш біженки з Луганська Олени Ольшанської, яка тепер живе у Запоріжжі. Я відчуваю приблизно те ж саме, що Йолена, хоча коріння у мене не донбаське. Де б ми не проживали, а біль втрати відчуватимемо однаково. Маєть, це нормальні, коли є певний відсоток українців, яким є діло до всього, що відбувається в Україні. Тому й вірю, що неодмінно вірвемо Донбас із кривавих пазурів загарника.

(Продовження на 6-й стор.)

Такі землянки в донецьких полях були домівками наших воїнів...

ПОВЕРТАЄМО КРИМ ЧИ ЗДАЄМО УКРАЇНУ?

Валентин БУТ

Колись історія розставить все на свої місця, заповнить усі про-біли, назве імена всіх героїв і зрадників, але вже навіть сьогодні, маючи лише фрагментарну інформацію про те, як Крим, не зрушивши з місця ні в геогра-

фічному аспекті, ні з точки зору міжнародного права, у умах певної кількості одурманених пропагандою людей чи то переплив, а чи був відбуксирований з української в московську гавань, можна зробити певні висновки, які напрошуються самі собою. Найперше, що впадає в очі, це

те, що, попри очевидне порушення всіх міжнародних законів, попри порушення двосторонніх угод, ратифікованих парламентами обох держав, зокрема «Договору про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією», підписаного в 1997 році в Києві, Московія сьогодні намагається робити вигляд, що не відбулося нічого надзвичайного. Більше того, світ настирливо переконує, що у випадку з Кримом не йшлося про жодну анексію, а лише про добровільне приєднання такого собі «кримського народу» до історичної батьківщини, про відновлення історичної справедливості.

Цинізм ситуації полягає в тому, що мислячі люди світу, не виключаючи таких і в самій Москві, не кажуть вже про українське суспільство, чудово розуміють, що саме сталося. Але Москва, зробивши ставку на обів'ятеля, який живе не розумом, але вірою, добилася приголом-

шливих успіхів — успіхів уже призабутих в Європі від часів Йозефа Геббелса: «Що зухваліша брехня, то легше в ній вірити обів'ятель».

Віра, насправді, є надзвичайно особливим способом сприйняття людиною світу. З точки зору теорії, які розглядають буття як істину, вона є одним із способів бачення буття, а отже, і самої істини. Віра не потребує жодних доказів, адже часто формується на основі лише внутрішнього, суб'єктивного переконання. Не дивно, що такі її особливості віддавна використовувалися сильними світу цього, а релігія з незапам'ятних часів була частиною влади.

Чи не те саме спостерігаємо і сьогодні? Віру московітів у непогрішимісті дій своєї влади не можуть наразі похитнути ані докази розуму, ані опозиція цілого світу, з усіма його засторогами і санкціями, ні навіть труни з тілами їхніх синів, їхніх батьків, що вже довший час безперервним потоком завозяться на терито-

рію федерації з земель, які Кремль з маніакальною настійливістю вважає як не частиною «російського світу», то сферою своїх включческих інтересів.

Ця віра не з'явилася сама по собі. Її тривалий час наполегливо формували, приживлювали у свідомісті московітів. Наскільки ретельно те робилося, можна судити вже з того, що далеко не одні лише пересічні громадяни федерації потрапили в пропагандистські тенета Кремля. Багато відомих людей у галузі науки, мистецтва, літератури піддалися інфікуванню вірусом воявничого шовінізму. Брудна хвиля ненахисті до міфічних «бандеро-фашистів», невтомно спінівана соловьев-киселев-шоу, незичленними лайфньюзами та цілими арміями свідків розіп'ятого хлопчика, накрила Москву з головою, затопила її «до самих до окраїн».

Отже, агресія Путіна в Україні жодним чином не була спонтанною. До того йшлося. До того велося. Те планувалося. Упродовж усіх років Незалежності Московія не припиняла втрачатися у внутрішні справи України. (Продовження на 4-й стор.)

**КРИМСЬКА
СВІТЛИЦЯ**

ЗАСНОВНИКИ:

Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта»
імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства
«Об'єднана редакція газети
«Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети «Кримська світлиця» нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства «Просвіта» «БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ»

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою пра-
во скороочувати публі-
кації і редактувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
вул. Гагаріна, 5,
2-й пов., к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Віддруковано в ТОВ
«МЕГА-Поліграф»,
м. Київ, вул. Марко
Вовчок, 12/14,
тел. (044) 581-68-15
e-mail: office@mega-
poligraf.kiev.ua
Тираж — 5000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журналне
видавництво»

03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-65
Р/р 3712800300584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavnicstvo@gmail.com

Розповсюдження,
передплата, реклама:
тел. +38(044) 498-23-64;
+38 (050)310-56-63

РАДА ПРИЗНАЧИЛА СКЛАД НОВОГО КАБМІНУ

В. ГРОЙСМАН

ФОТО ДМИТРИ ЛАРИНА

Верховна Рада України у четвер призначила спікера парламенту Володимира Громсмана на посаду прем'єр-міністра.

Як передає кореспондент УНІАН, за це рішення проголосували 257 депутатів із 390 зареєстрованих у сесійній залі. Цією ж постановою Арсенія Яценюка було звільнено з посади прем'єр-міністра.

В. Громсман подякував усім депутатам за роботу та зазнав, що цей парламент був і залишається результативним. «Ми будемо спільно формувати рішення на користь держави, нам буде нелегко, але я знаю, що ми здатні це зробити... Хочу побажати нам спільнога якісного майбутнього», — підкреслив новообраний глава уряду.

* * *

Верховна Рада України підтримала призначення нинішнього першого віце-спікера парламенту Андрія Парубія на посаду голови ВР. За це рішення проголосували 284 народних депутати з 359 зареєстрованих у сесійній залі.

Від «Блоку Петра Порошенка» за це рішення проголосували 136 депутатів, від «Народного фронту» — 78, від «Самопомочі» — 19, від Радикальної партії — 20, від «Батьківщини» — 14.

Водночас представники «Опозиційного блоку» та груп «Відродження» і «Воля народу» не дали жодного голосу за призначення Парубія.

Відповідно постанововою одночасно із призначенням Парубія передбачається його відкликання з посади першого заступника голови парламенту.

* * *

Верховна Рада України ухвалила постанову про формування складу Кабінету Міністрів (№ 4424). Як передає кореспондент УНІАН, за це рішення проголосували 239 народних депутатів із 367 зареєстрованих у сесійній залі.

Зокрема, від «БПП» це рішення підтримали 125 депутатів, від «Народного фронту» — 72. Жодного голосу на підтримку нового складу Кабміну не дали «Самопоміч», Радикальна партія, «Батьківщина» та «Опозиційний блок».

Міністрам фінансів очолив Олександр Данилюк (був радником екс-президента Віктора Януковича, з вересня 2010 року очолював Координаційний центр з управління економічними реформами, у липні 2014 року був призначений представником пре-

зидента Петра Порошенка в Кабінеті Міністрів, у вересні 2015 року президент призначив його заступником глави своєї адміністрації.

На посаді міністра оборони залишився Степан Полторак, на посаді міністра закордонних справ — Павло Клімкін, на посаді міністра внутрішніх справ — Арсен Аваков, на посаді міністра юстиції — Павло Петренко.

Міністерство соціальної політики очолив Андрій Рева (до цього — заступник Вінницького міського голови).

Міністром екології та природних ресурсів став Остап Семерак (екс-міністр Кабінету Міністрів, народний депутат від «Народного фронту», перший заступник голови Комітету ВР з питань євроінтеграції).

На чолі Міністерства аграрної політики та продовольства — Тарас Кутовий (до цього — голова Комітету ВР з питань аграрної політики та земельних відносин; заступник голови фракції «БПП»).

На посаді міністра інформаційної політики залишився Юрій Стець, а на посаді міністра молоді та спорту — Ігор Жданов.

Міністром освіти та науки стала Лілія Гриневич (глава Комітету ВР з питань науки та освіти, народний депутат від «Народного фронту»).

Міністерство культури очолив Євген Нищук (народний артист України, вже був міністром культури).

Міністром інфраструктури став Володимир Омелян (був заступником міністра інфраструктури).

Міністром з питань тимчасово окупованих територій і внутрішньо переміщених осіб став Вадим Черніш (експерт з питань протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму, член Association of Certified Anti-money Laundering Specialists (ACAMS, США), з травня 2010 року — керівник неурядової організації «Центр з вирішення проблем безпеки та протидії відмиванню коштів»).

Міністерство енергетики та угільнної промисловості очолив Ігор Насалик (з квітня 2002 року до березня 2005 року — народний депутат, був головою підкомітету з питань нафтової промисловості та нафтопродуктозабезпечення Комітету ВР з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки).

Міністерство охорони здоров'я не було озвучено.

Після цього члени нового Кабміну склали присягу, яку зачитав Громсман.

Як повідомляв УНІАН, раніше президент Петро Порошенко закликав Верховну Раду підтримати кандидатури Полторака та Клімкіна на посаді міністрів оборони та закордонних справ.

ТИМ ЧАСОМ...

академічним середовищем, зробити цю програму дієвою.

Далі слід було зібрати засідання уряду, проаналізувати і прийняти програму дій і лише після цього програму винести на затвердження Верховної Ради, яка мала би вивчити, обговорити цю програму і затвердити.

«Що робиться у нас? У нас — програма дій уряду на п'ять аркушів, про яку ніхто не знає, яку ніхто не читав. Навіть новий уряд її не створював і не читав, та й не обговорював. Цю програму роздали депутатам за три хвилини до голосування. Вони не встигли її відкрити, а тим більше прочитати. При цьому ця програма не проходить голосування з кількох спроб», — зазначила Тимошенко.

Як відомо, фракція «Батьківщина» утрималася при голосуванні за затвердження нового прем'єр-міністра та перейшла в демократичну європейську опозицію.

«Українська правда»

СВІТЛANA АЛЕКСІЄВИЧ: АНЕКСІЯ КРИМУ — ЦЕ ПОЛІТИЧНИЙ РОЗБІЙ

Лауреат Нобелівської премії з літератури Світлана Алексієвич вважає, що факт російської анексії Криму можна вважати «політичним розбоєм». Про це білоруська письменниця заявила 7 квітня на презентації книги «Чорнобильська молитва» у Києві.

«Коли була оголошена моя премія (Нобелівська премія з літератури, — ред.), була перша прес-конференція, то одним із перших запитань було — як я ставлюсь до Криму. Я сказала, що я вважаю, що це — окупація, анексія, що це, звісно, політичний розбій», — сказала вона.

Світлана Алексієвич зазначила, що нинішні відносини між Росією й Україною «інакше, ніж станом війни, не назвш». І додала, що жителі Білорусі підтримують Україну.

«Скільки я знаю білорусів, усі, звісно, на вашому боці. У них немає генетичного виклику «великого народу», — зазначила письменниця.

Верховна Рада України офіційно оголосила 20 лютого 2014 року початком тимчасової окупації Криму і Севастополя Росією. 7 квітня 2015 року Президент України Петро Порошенко підписав відповідний закон. Міжнародні організації визнали окупацію й анексію Криму незаконними і засудили дії Росії. Країни Заходу запровадили низку економічних санкцій. Росія заперечує окупацію півострова і називає це «відновленням історичної справедливості».

НЕ ПРОЙШЛО І ТРІХОХ РОКІВ...

СУД ДОЗВОЛИВ ЗАРЕШТУВАТИ СЕРГІЯ АКСЬОНОВА І ЯНІНУ ПАВЛЕНКО

так», на які накладено арешт, включаючи житловий фонд, басейни, системи комунікацій та електромереж, базотель у Сімферополі та пансіонат «Гліциній» в Ореанді.

Окрім цього, Печерський суд Києва, за результатами розгляду клопотання прокуратури АРК, надав дозвіл на затримання призначеною Кремлем директора кримського винзаводу «Масандра» Яніни Павленко, яка відкоркувала для президента Російської Федерації Володимира Путіна та екс-прем'єра Італії Сільвіо Берлусконі пляшку колекційного вина Херес-де-ла-Фронтара врохаю 1775 року, вартістю близько 100 тисяч доларів США. Про це повідомляє прес-служба Генпрокуратури України.

«Прокуратура Автономної Республіки Крим здійснює процесуальне керівництво досудовим розслідуванням у кримінальному провадженні за фактом розтрати однієї пляшки унікального колекційного вина Херес-де-ла-Фронтара врохаю 1775 року, вартістю близько 100 тис. доларів США, яке входило до колекційного фонду енотеки в Державному концерні «Національне виробничо-агарне об'єднання «Масандра» (НВАО «Масандра»), було національним надбанням України, представляло значну історичну, наукову і практичну цінність. З урахуванням зібраних доказів, Яніні Павленко, яка, маючи умисел на розтрату чужого майна, що було в її віданні, відкоркувала для президента Російської Федерації Володимира Путіна та екс-прем'єра Італії Сільвіо Берлусконі пляшку вишевказаного вина, повідомляється про підозру у скoenні злочину, передбаченого ч. 5 ст. 191 КК України», — пояснюють у ГПУ.

Як сказано в повідомленні, дозвіл на затримання підозрюваної Павленко видано «з метою приводу її до суду для участі в розгляді клопотання про застосування запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою».

Компанія «Масандра» — найбільший виробник вина в Криму. Після анексії Криму Росією 2014 року підконтрольна Росії влада півострова передала «Масандру» в управління справами президента Російської Федерації.

ua.krymr.com

На фото: С. Аксьонов і Я. Павленко

У КРИМУ ПРИЗУПНЕНО ДІЯЛЬНІСТЬ МЕДЖЛІСУ

«Прокурор» Криму Наталія Поклонська в середу винесла рішення про призупнення діяльності Меджлісу кримських татар. Про це повідомляє ТАСС.

«Сьогодні мною було прийнято рішення про призупнення діяльності громадського об'єднання «Меджліс кримськотатарського народу» в цілях недопущення порушення федерального законодавства», — сказала ТАСС Поклонська. Вона посилається на статті 9 і 10 ФЗ «Про протидію екстремістській діяльності». Рішення прокуратури Криму було направлено в Міністерство юстиції РФ для включення його у загальний перелік громадських і релігійних об'єднань, діяльність яких припинена на території РФ. «Припиняються права громадського об'єднання. Їм забороняється користуватися всіма державними і муніципальними ЗМІ, вони не можуть проводити різні публічні масові заходи, використовувати банківські вклади і взагалі проводити якусь роботу. Всі їхня пропаганда буде заборонено», — пояснила «прокурор» Криму. Рішення про припинення діяльності Меджлісу буде діяти до винесення рішення Верховного суду Криму за позовом Поклонської.

«ЦЕ ВІДНОВЛЕННЯ СТАЛІНСЬКОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО КОРІННОГО НАРОДУ КРИМУ»

Президент Петро Порошенко звернувся до світового співтовариства у зв'язку з заборонюю кримською «владою» діяльності Меджлісу, за-значивши, що єдиний шлях зупинити це сва-вілля — припинити анексію півострова і повністю вивести звідти російські окупантів війська. Про це він повідомив на своїй сторінці у Facebook.

«Їм мало арештів і політичних судів над окремими представниками кримськотатарського народу — вирішили заборонити весь Меджліс! Цілий народ директивою намагаються позбавити голосу, можливості представляти і захищати свої права. Це — чергове порушення базових прав і свобод людини, яке російські окупанти вчиняють у незаконно анексованому Криму, це відновлення сталінської політики щодо корінного народу півострова», — зазначив він.

За його словами, «причина цьому — авт-оритарний страх перед самоорганізацією вільних людей».

«Звертаюсь до світового співтовариства: кожен день окупації несе нові загрози для мешканців Криму. Єдиний шлях зупинити це сва-вілля — припинити анексію півострова і повністю вивести звідти російські окупантів війські», — додав П. Порошенко.

РОСІЯ ПОЧАЛА НОВУ ХВИЛЮ РЕПРЕСІЙ ПРОТИ КРИМСЬКИХ ТАТАР

Заборона діяльності Меджлісу є наступом на права і свободи кримських татар і свідчить про нову хвилю репресій проти цього народу з боку російської окупантів влади. Про це йдеться в заявлі правозахисної організації «Amnesty International», передає «ТСН».

«Рішення припинити діяльність Меджлісу в рамках російських анти-екстремістських законів — це ворожа, каральна міра, яка позбавляє членів кримськотатарської спільноти права на свободу асоціації», — зазначив Денис Кривошев, заступник директора «Amnesty International» по Європі та Центральній Азії.

За його словами, відтепер будь-хто, хто пов'язаний з Меджлісом, у результаті цієї заборони, спрямованій на придушення тих небагатьох інакомислячих у Криму, які ще залишилися, може стати жертвою серйозних звинувачень в екстремізмі.

«Через припинення діяльності Меджлісу, доля тих членів кримськотатарської громади, які залишилися в Криму, стає ще більш незрозумілою, оскільки тепер їм ще більше загрожують заликування, тиск і кримінальне переслідування», — вважає Денис Кривошев.

В «Amnesty International» також зазначають, що кримські татари несуть на собі основний тягар утисків Росії в регіоні. Правозахисники нагадали, як у березні 2014 року проросійські бойовики викрали Решата Аметова, а його

понівечене тіло було знайдено через 12 днів. З того часу «Amnesty International» задокументувала передбачуване насильницьке зникнення як мінімум трьох кримських татар на півострові. Досі немає жодних ознак реального розслідування цих злочинів.

«На жаль, сьогоднішнє рішення про припинення діяльності — лише останній крок з довгої серії розправ над кримськотатарською спільнотою. В Криму повинні бути відновлені права Меджлісу на продовження існування і представлення спільноти, а права на свободу асоціації і висловлення думок повинні бути дотримані», — говорить Денис Кривошев.

БРУТАЛЬНИЙ НАСТУП НА ПРАВА КРИМСЬКИХ ТАТАР

В Європейському Союзі переконані, що рішення окупантів «влади» Криму заборонити Меджліс є брутальним наступом на права кримських татар, і воно повинно бути негайно припинене.

Відповідна заява речника Зовнішньої дипломатичної служби ЄС була розповсюджена у четвер в Брюсселі, передає власний кореспондент УНІАН.

«Вчорашиє рішення так званої прокуратури Криму припинити діяльність Меджлісу, органу самоврядування кримських татар, є вкрай тривожним і брутальним наступом на права кримських татар», — йдеться у заяві.

В ЄС переконані, що це рішення, ухвалене в контексті судового розгляду, що триває, і «спрямоване на оборону діяльності, як екстремістської організації, повинно бути негайно припинене».

«ЄС неодноразово висловлював свою стурбованість через погіршення ситуації з правами людини на Кримському півострові з моменту його незаконного приєднання до Російської Федерації в 2014 році, в тому числі щодо переслідування осіб, які належать до меншин. ЄС повторює свій заклик повністю дотримуватися міжнародних стандартів у сфері прав людини».

КЕРРІ НАЗВАВ ДІЇ КРЕМЛЯ ЖОРСТОКИМИ...

Державний департамент США у доповіді про праву людини в світі, опублікованій 13 квітня, заявив про те, що Кремль пригнічує права супротивників анексії Криму і тих, хто виступає проти бойовиків на Донбасі. Про це йдеться в документі з посиланням на Державного секретаря США Джона Керрі, інформує «Крим.Реалії».

Росія «особливо жорстко» діє стосовно осіб і організацій, які виступають проти незаконної анексії Росією українського Криму і борються з підтримуваннями Москвою бойовиками на сході України, йдеться у доповіді.

У звіті також зазначається, що «систематичним переслідуванням і дискримінацією з боку російської влади у Криму піддаються українці і кримські татари на півострові.

У звіті Держдепартаменту США зазнача-

Кривосудя...

ЄВРОПАРЛАМЕНТАРІ ЗВЕРНУЛИСЯ ДО ПУТИНА З ВИМОГОЮ ЗВІЛЬНИТИ НАДІЮ САВЧЕНКО

Депутати Європарламенту звернулися персонально до президента Росії Володимира Путіна з вимогою звільнити Надію Савченко та інших незаконно засуджених українських в'язнів. Ініціатором листа, який підписали 46 європарламентарів, виступив литовський депутат Петрас Ауштревічус, повідомляє власний кореспондент «Укрінформу» у Брюсселі.

«Ми, члени Європейського парламенту, звертаємося до вас, щоб висловити наш рішучий протест відносно «справи» Надії Савченко, громадянки України, військової льотчиці, депутата Верховної Ради України та члена української делегації до Парламентської асамблей Ради Європи. Ми хочемо запевнити вас, що ми ніколи не визнаємо вирок проти Надії Савченко, який ми вважаємо незаконним і сфабрикованим», — наголошується у листі.

Депутати ЄП також висловили серйозне занепокоєння у зв'язку із надзвичайно важким станом здоров'я Савченко, особливо після відновлення нею сухого голодаування.

«Ми закликаємо вас виявити повагу до ваших власних зобов'язань та негайно звільнити, без додаткових умов, Надію Савченко, а також Олега Сенцова, Олександра Кольченка та інших громадян України, які незаконно ув'язнені в Росії», — заявили депутати.

Європарламентарі також підkreślли, що звільнення українських громадян є одним із необхідних шляхів для можливої нормалізації відносин між ЄС і РФ.

У НАДІЇ САВЧЕНКО ЗАЛИШИЛОСЯ МАКСИМУМ 5 ДНІВ...

Адвокат Микола Полозов, якого у четвер допустили до Надії Савченко лише на 15 хвилин, констатує погіршення її стану. Про це він написав у Фейсбуці.

«Після більш як п'яти годин очікування мене пропустили у СІЗО. Сестру Надії Віру сьогодні так і не пустили. Як я і припиняв, увесь день Надію накачували внутрішньовенними вливаннями. Вона показала руки — все сколото, живих вен німає. Лікарі шукали вени навіть на ногах. Стан здоров'я поганий», — пише Полозов.

Він уточнює, що на дев'ятий день сухого голодаування «дефіцит води в організмі знищує внутрішні органи Надії». А загальний стан позначається на її настрої і «емоційний фон вкрай негативний».

З позитивних новин — після багатоденного тиску і вимог співробітники ФСВП сьогодні нарешті передали консулатам результати аналізів, які брали у Надії у понеділок та четвер. Їх передадуть лікарям в Україні для експертного висновку.

Надія дуже чекала на зустріч з сестрою Вірою, після якої збиралася приймати складні рішення. Полозов побоюється, що відмова начальника СІЗО допустити Віру «послужить катализатором для приняття Надією цих рішень».

З п'ятниці Савченко зирається відмовитися від аналізів та обстежень російських лікарів. Тобто вона буде продовжувати сухе голодаування без динамічного спостереження. «З урахуванням стану її здоров'я, у неї є чотири, максимум п'ять днів», — попереджає Полозов.

Надія Савченко не вірить у швидке позитивне вирішення питання її звільнення, не вірить політкам, які абстрактно займаються своїми проблемами. На прощання Надія сказала адвокату Полозову: «Якщо сухе голодаування ні на що не впливає, то, можливо, моя смерть матиме значення».

Нагадаємо, 22 березня Надія Савченко засуджено в Росії за сільськіфікованим звинуваченням на 22 роки ув'язнення. 6 квітня вона почала сухе голодаування. З 11 квітня Надія почала отримувати підтримуючу терапію і перебуває під постійним меднаглядом.

У РОСІЇ ЗАСУДЖЕНОГО «МАЙДАНІВЦЯ» З КРИМУ ЗАМІСТЬ УМОВНО-ДОСТРОКОВОГО ЗВІЛЬНЕННЯ ВІДПРАВILI DO ШТРАФНОГО ІЗОЛЯТОРА

У Кірово-Чепецьку (Кіровська область Росії) районний суд відмовив в умовно-достроковому звільненні громадянина України Олександра Костенка, який був незаконно засуджений в окупованому Криму до 3 років і 6 місяців в'язниці. Про це власному кореспонденту УНІАН у РФ повідомив адвокат Костенко Дмитро Сотников.

«Нам відмовили в умовно-достроковому звільненні. Мотивувальною частини поки що немає, але я думаю, що відмовили у зв'язку з тим, що Костенко не визнав обвинувачення на свою адресу, і в зв'язку з тим, що на нього були накладені стягнення», — сказав Сотников.

Він зазначив, що захист оскаржуватиме дане рішення. Зокрема, адвокат повідомив, що Костенко наклали стягнення за те, що він нібито не привівся зі співробітниками колонії, і помістили в ШІЗО (штрафний ізолятор). При цьому він зазначив, що представник колонії прийшов на засідання суду абсолютно не-підготовленим і не зміг сказати, за що на Костенка були накладені стягнення.

«У підсумку після неодноразових допотів суду представник колонії сказав, що Костенко відправили в ШІЗО тому, що він не привівся зі співробітниками колонії», — сказав Сотников.

При цьому він зазначив, що в ШІЗО відправляють на добу або п'ять діб за порушення режиму, і на даний момент немає інформації, скільки часу Костенко про-

веде в ізоляторі. «Колоніз нічого не представила суду, крім того, що він не працює, бо немає робочих місць. Зараз Костенко перебуває на обліку як екстреміст. У зв'язку з чим його поставили на облік, представник колонії теж не сказав», — зазначив адвокат. На судовому засіданні у справі Костенка був присутній консул України.

Як повідомляв УНІАН, Костенко обвинувачували в тому, що під час Євромайдану в 2014 році в Києві він нібито завдав тілесних ушкоджень співробітнику кримського спецпідрозділу «Беркут». Активіст також, як стверджують силовики, без передбаченого законом дозволу, незаконно зберігав за місцем прож

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

Від самого початку, зневаживши підписані на найвищому рівні Біловезькі угоди, вона наполягала – фактично змусила невпевнену, боязну і далеко не патріотичну українську владу до розділу Чорноморського флоту, що базувався на суворенній території України і, згідно з зафіксованою угодою, мав повністю перейти під її контроль. Тим Москва не лише зберегла за собою бойові кораблі, кожен з яких, навіть не новий, коштував сотні мільйонів доларів, але – що набагато важливіше! – зберегла за собою головну військовоморську базу на півострові, легалізувавши таким чином свою військову присутність в Україні. У що те вилилося – тепер добре відомо.

Можна в цьому контексті пригадати ще й політику осаджування в Севастополі флотських і не лише флотських відставників, формування з них, з комуністів та проросійських партійок п'ятої колоні, добре підживлюваної, легко керованої, в будь-який момент готової підіграти «собирателю земель». І підігрували. Це вони в 90-х носили по Сімферополю труни з написом «Україна», робили масовку для спецслужб, які намагалися відділити Крим методом мешковізації, жбурали капусту в натовських вояків, не допускаючи їх до проведення навчань в рамках «SeaBreeze». Це вони стали візитівкою кримської «самооборони» (без них її, напевно, правильніше було б звати таки кубанською), яка відігравала без перебільшення помітну роль в анексії півострова. Спершу вони робили картинку московським телевізійникам, стоячи під Верховою Радою Криму та блокуючи з «Беркутом» перешкодок, а пізніше грали роль збурених народних мас, стоячи в облозі українських гарнізонів. І все те під прикриттям московських ССО та морської піхоти ЧФ. Щоправда, полювали на українських активістів та медійників вони таки самостійно.

А ще впродовж усіх років Незалежності не припинявся потужний тиск, як опосередкований – через численні «російські блоки», «російські едінства», так і безпосередній – тиск самого Кремля, метою якого було надання російській мові статусу другої державної в Україні. Цьому Москва надавала особливо великого значення. Поряд з нарощуванням темпів і обсягів мовної експансії, коли радіо-, телепростір, світ друкованих медіа, світ книжки заполонило слово московське, Кремль докладав чималих зусил儿 до нищення мови української. Віддані Москві табачники українських (!) міністерств освіти та культури докладалися до того упро-

довж чи не всіх 25 років. Тим часом пригріті Кремлем вазермані вели системну роботу, доводячи, найперше, нам, недолугим, але рикошетом і всьому світу, тезу про штучність, несправжність, фантомність нашої мови. Не гребували подібними заявами і найвищі посадовці Кремля. Так, на засіданні ради «Росія – НАТО» в квітні 2008 року Володимир Путін передав усі межі, зауваживши в розмові з президентом Бушем, що Україна не є на-

інших загальнозвінзаних норм міжнародного права.

Справа навіть не в тому, що Московія, немов той ревнівий підліток з заниженою самооцінкою, хотіла, щоб ви дружили лише і виключно з нею, відкидаючи будь-яку, навіть гіпотетичну можливість ваших дружніх стосунків з країнами Заходу. Справа в тому, що упродовж віків вона звикла розглядати Україну як дуже особливу, невід'ємну частину самої себе. Витворений нею за той час су-

бездумного плавування перед МВФ, політику риття бездонної боргової ями для прийдешніх поколінь українців. На жаль, дії влади, котра, забувши про Край, доля якого буквально зависла на волосині, продовжує гидотну підкілимутарганячу вовтузню, нескінченний переділ «потоків», не вселяють жодної надії, особливо з огляду на корупцію та повозич реванші банди вчораших на Кривому Розі, в Одесі, в багатьох інших містах. Найди-

гасел, популістських законопроектів, повальних субсидій, копійчаних пільг та безкінечних позик.

Те, що сталося з Кримом, з Донбасом, є анонсом для всієї України – шансом, напевно, останнім, прочуматися, врешті-решт, прийти до тями і, зробивши належні висновки, почати діяти. І часу на те – о! як небагато! Життя – жорсткий навчитель. Ще й ще раз воно вказує нам на хибність нашої поведінки, на помилки, які з упередистю, гідною крашного застосування, продовжуюмо робити. І кожен такий зігно-

ючись незугарністю як виконавців, так і самої п'єси, чиєсь вправні руки в той самий час продовжують обчищати ваші кишени, а там он хотіть вже взявшись розбирати стіни театру...

Прокидайтесь, панове! Час взагалі надто дорогий, аби втрачати його, а в тій ситуації, до якої ми дотягнули, його майже не залишилось. Невже ми не помічаємо, що в країні відбувається реванш все тих же вчораших комсомольців, що знову мерами міст стають бандити, що Генеральна корупція вже розсилає повістки тем, хто спробував очистити її гніне болото, що небагатьох порядніх депутатів у ВР, які намагалися робити кроки у напрямку, який би в перспективі міг вивести Україну з її смертельного піке, вже відтінили на узбіччя, фактично усунули від ухвалення рішень, а вчораши регионали вже знову затребувані і голосують в унісон з «героями» Майдану?

Невже нам ні про що не каже той факт, що екс-президент Грузії пан Міхеїл Саакашвілі, який, широ повіривши у наміри нашої влади витягнути Україну з болота корупції, розпочав наступ на неї на запропонованій йому посаді голови Одеської облдержадміністрації, нині сам опинився фактично в опозиції до влади, яка ту корупцію взяла під своє крило?

Нездари довели Край до дефолту. Маємо усвідомити, що Україна нині перебуває не деінде, а в реанімації, під крапельницею західних влиянь. Але так не може тривати до нескінченності. Чи усвідомлюємо це? Нездари, які довели свою неспроможність оживити економіку Краю, злочинці, що, перебуваючи на найвищих державних посадах, покривають корупцію, мародерствують під час війни, гальмують реформи, фактично саботуючи їх, мають бути усунуті від влади. І що швидше те станеться, то краще.

Вихід Москви з Криму, з Донбасу напряму пов'язаний з одужанням України, з її відродженням і процвітанням. Навряд чи знайдеться хоч хтось в Краю, хто б не бажав того. А що вже казати про тих, хто опинився в окупациї і рахує дні до визволення!

Чого ж ми чекаємо? У кожного з нас немає двох життів, а перекладати вирішення проблем, до яких допустилися, на плечі своїх дітей та онуків є, як на мене, вчинком негідним. Тож не чекаймо, доки Україну спіткає доля Криму чи Донбасу, не міняймо щасливого майбутнього своїх дітей на черговий врожай картоплі, товариство, – час не жде!

Валентин БУТ

Крим

ПОВЕРТАЄМО КРИМ

Къырым, биз сизны сөвемыз!
Биз эпимиз Украина!
Crimea, we love you!
We all are Ukraine!
Крым, мы любим вас!
Мы все Украина!
Крим, мы вас любимо!
Мы всі Україна!

ЧИ ЗДАЄМО УКРАЇНУ?

віть державою. Щось подібне ми чули і від п.п. Лаврова, Медведева, від заступника голови Держдуми, від декотрих її депутатів.

Такі висловлювання могли свідчити лише про одне, а саме про те, що Московія, на відміну від України, ніколи не сприймала «Договір про дружбу, співробітництво і партнерство між Україною і Російською Федерацією» за серйозний документ, викристовувала його лише задля досягнення своїх власних цілей. Чи ж дивно, що статті того договору ніяк не забезпечили права України ні під час сирно-молочно-м'ясних війн, ні під час війн газових?

Не утримали вони Москвію від нарощування війська, його модернізації, не утримали і від прямої агресії в лютому 2014 року. Москвія просто ігнорувала цей, чинний на папері і до цього дня, міждержавний акт, зареєстрований, до слова, в ООН, де в статтях 2 і 3 прямо мовиться про повагу до існуючих між державами кордонів, про їхнє непорушність, про повагу до територіальної цілісності, про мирне врегулювання спорів, про незастосування сили або загрози сили, включно з економічними та іншими способами тиску, про права народів вільно розпоряджатися своєю долею, про невтручання у внутрішні справи, додержання прав людини та основних свобод, про співробітництво між державами, про сумлінне виконання взятих на себе міжнародних зобов'язань (пам'ятати Будапешт?), а також

рогоат історії, згідно з яким Москва виводила свої корені з Русі, була її правонаступницею, не дозволяв іншого, адже без того підмурку зависала в повітрі вся вавilonська вежа її імперськості і навіть сама її сьогоднішня назва «Росія» – а саме так іменували Русь греки-візантії – втрачала всякий сенс, як, до слова, і поцуплена самоназва «руські», адже майже до кінця XVII сторіччя світ зінав їх як московитів, а держава звалися Москвським царством.

Ставки, як можемо розуміти, наскільки високі. І хоч нам і на думку не спадає повернути своїй державі її давнє ім'я, а самі надалі зватися русичами – на що маємо непорівнянно більше прав, аніж сучасні московити – підозріливий і нетерпимий східний деспот уже виніс свій вирок. Це до того, чи вдовольниться Москвія Кримом та Лугандою. Тож ті, хто плекає надії задобрити її «правильним» вирішенням «конфлікту» в Мінську, поступками, які більше нагадують зраду національних інтересів, просто марнують час. Єдиним виправданням того затягування часу може бути лише ефективне його використання задля якнайшвидшого формування потужного, добре озброєного, навченої війська та негайної реанімації економіки Краю.

Але він ніколи не повернеться в Україну зрадливої влади, яка, не кліпнувші оком, немов якесь бидло, здає свій народ загарбникам, в Україну корумпованих чиновників, в Україну беззробіття, в Україну, де проблему тотальної бідності лікують не за допомогою відродження економіки, відкриття нових підприємств, масового створення нових робочих місць, заохочення бізнесу, залишаючи задля того, найперше, свій, а також іноземний капітал, а за допомогою гучних

розвораний нами урок відкидає нас все далі назад у цьому конкурентному світі.

Прийшла весна, і потоки сонячного тепла, п'янке повітря, діючи на нас так само, як на оті ніжні клейкуваті бруньки, що от-от вибухнуть яскравою зеленню, не відпорно кличуть нас... правильно – саджати картоплю, моркву, бурячки, аби, по-при все, що там трапиться у світі, не залишився без нашого улюбленого борщу. Це на рівні підсвідомості, на рівні родової пам'яті, і для Краю, який пережив не один Голодомор, це в певному сенсі виправдання нашої байдужості до всього, в тому числі до політики в цей час. Це як час намазу для правовірного мусульманина, коли відкладається вбій все – вигідна угода, бій, будь-яка невідкладна справа. Це, в певному сенсі, дуля в кишені українця, який таким простим способом виживав при всіх владах і режимах. Виживав... Але коли ж ми почнемо жити, панове? Наша нездарна, злодійкувата влада, знаючи про цю особливість нашу, впевнена сьогодні, що має індульгенцію принаймі до осені. А це означає ще півроку сидіння на потоках, півроку «заробляння» на гречку, якою щедро сійнуть восени, вкотре купуючи ваші голоси.

Прокуроріади, прем'єриади, коаліціади – вистава нездарних акторів-аматорів триває, і доки ви продовжуєте витріщатися на ту нудьгу, обурю-

«Проблема не тільки в Яценюкові. Проблема в політичному класі і проблема в підході Президента України до процесів усередині країни і до процесу реформування», – заявив Саакашвілі.

Друга його вимога – протягом тижня зняти з посади прокурора Одеської області Миколу Стоянова і призначити нового.

Крім того, Саакашвілі наполягає на проведенні розслідування стосовно Одеського міського голови Геннадія Труханова, який обманув виборчу комісію зі своїм російським паспортом.

«Негайно звільнити місцевих СБУшників, які замість того, щоб боротися з сепаратистами і корупціонерами, зайняті політичними

утисками реформаторів. Негайно змінити представників податкової служби, які реально зайняті корупцією», – заявив одеський губернатор.

На думку Саакашвілі, в Одесі дуже велика загроза реваншу сепаратизму. В таких умовах «ловити якогось Каська на вулиці вночі і зводити з ним рахунки – це не той метод», сказав він.

Голова ОДА підкреслив, що висловлені вимоги – це не ультиматум, а викликані необхідністю моменту.

«Президент України має зробити вибір. В іншому разі команді реформаторів нема чого робити в Україні», – підсумував він.

ukrinform.ua

СААКАШВІЛІ ВИСУНУВ ВЛАДІ УЛЬТИМАТУМ

Голова Одеської облдержадміністрації Міхеїл Саакашвілі назвав низку умов українській владі, за яких він та його «команда реформаторів» залишаться на своїх посадах. Про це він заявив на брифінгу у понеділок.

«Перше – потрібно сформувати уряд народної довіри після громадського обговорення, без договірників. Уесь процес зробити прозорим, а не в темних закутках домовлятися, а потім оголошувати народу своє рішення», – заявив Саакашвілі

ЮНЕСКО Констатувала Репресії в Криму

Комісія з питань програми та зовнішніх відносин 199-ї сесії Виконавчої ради ЮНЕСКО розглянула доповідь і ухвалила рішення: «Моніторинг ситуації в АР Крим (Україна)», де містяться конкретні факти репресій на українському півострові проти національних меншин, свободи віросповідання, доступу до освіти рідною мовою, безпеки журналістів та проблеми безкарності.

Про хід обговорення, яке відбулося в понеділок у штаб-квартирі ЮНЕСКО, написав у Фейсбуці заступник представника України в цій організації Віктор Войтович.

«У доповіді (199 EX/5 I (E)) наведено конкретні факти кричущих порушень прав людини та прав національних меншин, насамперед кримських татар та українців, у сфері компетенції ЮНЕСКО, на основі яких робиться висновок щодо значного погрішення ситуації на тимчасово окупованому РФ півострові», — зазначив дипломат.

За його словами, ухвалений переважною більшістю голосів (17 — «за», 5 — «проти») документ «Моніторинг ситуації в Автономній Республіці Крим (Україна)» став уже п'ятим поспіль рішенням Виконавчої ради ЮНЕСКО з моменту незаконної окупації Криму. «Рішення передбачає, що на наступній 200-й сесії Виконавчої ради ЮНЕСКО генеральний директор (організації Ірина Бокова) повинна представити чергову доповідь щодо реалізації попередніх рішень, зокрема, щодо створення на інституційному рівні механізму моніторингу з боку ЮНЕСКО ситуації в Автономній Республіці Крим», — зауважив Войтович.

Позицію України представив її постійний представник при ЮНЕСКО Олег Шамшур. Він наголосив, що суттєве погрішення

ситуації в Автономній Республіці Крим та місті Севастополь у сферах компетенції ЮНЕСКО робить деяли більш нагальним створення ефективного механізму моніторингу ситуації на незаконно окупованому півострові, дієвим елементом якого має стати організація місій ЮНЕСКО з метою спостереження ситуації на місці.

«На підтримку позиції України виступили делегації США, ЄС, Республіки Корея, Мексики, Туреччини, Японії», — додав Войтович.

Наприкінці березня офіційне представництво України в ЮНЕСКО поінформувало керівництво та іноземних представників цієї організації про поточну ситуацію в АРК у сферах компетенції ЮНЕСКО та навело конкретні факти репресій на півострові проти національних меншин, свободи віросповідання, доступу до освіти рідною мовою, безпеки журналістів та проблеми безкарності.

У РАДІ ЄВРОПИ НАПОЛЯГАЮТЬ НА ПОСТІЙНОМУ МОНІТОРИНГУ СИТУАЦІЇ З ПРАВАМИ ЛЮДИНІ В КРИМУ

У Раді Європи заявили про необхідність встановлення постійного моніторингу ситуації в сфері прав людини в Криму. Такий висновок зроблений у доповіді щодо стану прав людини в Криму, яка була представлена в рамках засідання Комітету міністрів Ради Європи у середу в Страсбурзі, повідомляє прес-служба організації.

Доповідачем виступив посол Жерар Штудман, який перебував у Криму із семиденною візитом за дорученням генерального секретаря РЕ Торбіорна Ягланда.

Як відомо, генсек РЕ оголосив про своє рішення направити посла Штудмана з візитом у сфері прав людини 20 січня 2016 року на прохання Комітету міністрів і держав-членів, а також після політичних

консультацій з урядами України та Російської Федерації. Делегація перебувала в Криму з 25 до 31 січня і не займалася питаннями, пов'язаними зі статусом Криму.

Представляючи доповідь, посол Штудман заявив, що « головним найважливішим висновком цієї доповіді є необхідність повторно відкрити півострів для моніторингових структур Ради Європи та інших відповідних міжнародних механізмів ». Він також підкреслив, що « не є ні нормальним, ні прийнятним, коли населення у кількості 2,5 мільйона осіб повинно перебувати поза досяжністю правозахисних механізмів, створених для захисту всіх європейців ». (УНИАН)

РФ ПОРУШИЛА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО, АНЕКСУВАВШИ КРИМ

Міністри закордонних справ країн «великої сімки» засудили анексію Криму і закликали Росію докладати більше зусиль для врегулювання конфлікту в Україні. Про це повідомляє DW.

«Анексія Росією українського півострова Крим розглядається країнами «G7» як порушення міжнародного права», — наголошується в комюнікеті.

На зустрічі в Хіросімі Москву настійно попросили вплинути на про-російських сепаратистів на сході України і знову підкresлили прямий зв'язок між заняттям західних економічних санкцій з РФ з дотриманням Мінських домовленостей.

«Ми чекаємо, що Росія дотримуватиметься своїх зобов'язань», — сказано в тексті. Всі зацікавлені сторони мають у повному обсязі виконувати Мінські угоди для вирішення проблеми мирним шляхом і дипломатичними засобами, вказали глави зовнішньополітичних відомств країн «G7». Водночас дипломати виявили зацікавленість у діалозі з Москвою.

Нагадаємо, Росію включили з

Два роки тому на саміті в Австралії провідні лідери світу під час сіданку не захотіли сісти з Путіним (він праворуч) за один стіл...

розширеного формату «G7» з того часу, як вона почала підтримувати озброєних сепаратистів на сході України. Проте не виключено, що в кулуарах буде порушене питання її можливого повернення в «G8». Також очікується, що протягом тижня глава МЗС РФ Сергій Лавров прибуде в Токіо для перегово-

рів зі своїм японським колегою.

Міністри закордонних справ країн Великої Британії, Німеччини, Італії, Канади, США, Франції і Японії 10 і 11 квітня обговорювали в Хіросімі проблеми глобального тероризму, міграційного кризу, тему нерозпovсюдження ядерної зброї, конфлікти в Сирії і в Україні.

вони мають право жити на своїй Батьківщині. Світ не може залишатися остоною», — заявив Маккейн.

Довідка. Всеєвітній конгрес кримських татар (ВККТ) представляє більш ніж шестимільйонну діаспору кримських татар, які мешкають у Туреччині, Румунії, Росії, США, Польщі, Канаді, Литві, Узбекистані та інших країнах. Перше засідання КР ВККТ пройшло в Криму у травні 2009 року, друге — в Анкарі в серпні 2015 року, третє — в Румунії, наступне — в Києві і в Херсонській області. (Укрінформ)

ЛІТВА ЗАСУДИЛА УТИСКИ УКРАЇНЦІВ І КРИМСЬКИХ ТАТАР У КРИМУ

Литовський парламент засудив системні порушення прав людини проти кримських татар і етнічних українців в окупованому Криму. Про це повідомляє прес-служба Уповноваженого Президента України у справах кримськотатарського народу Мустафи Джемілєва.

За таку резолюцію проголосувало 90 литовських депутатів. Вказується, що не було жодного голосу проти, лише двоє депутатів утрималися.

У резолюції наголошується про грубі порушення прав людини після анексії півострова Росією.

«Зокрема, у документі зазначається, що після окупації Криму Росією жителі, які відмовилися прийняти російське громадянство, відчувають дискримінацію, велики труднощі в усіх сферах політичного, суспільного та економічного життя, не можуть отримати освітні, медичні, соціальні та інші послуги, а вживання кримськотатарської та української мов у школах і ЗМІ обмежується», — передає прес-служба.

pravda.com.ua

«ЕСЛИ МЫ ВСЕ РУССКИЕ, ЗАЧЕМ НАМ ДВА ГОСУДАРСТВА?»

Ця думка, сформована саме таким чином, що прозвучала з уст одного із учасників ток-шоу, стала для останнього періоду телевізійного життя такою типовою, що немає смислу уточнювати дані її щодо її автора, ні називати, під якою війською точилася розмова. «Не mytъem, так катанъем», — кажуть росіяни. «Mytъem» не вдалося, ні пролиту кров не відміни й досі, ні власне обличчя, на яке багато хто у світі сьогодні дивиться з острівом і неприязні. Тож взялися за історію, яка мусить зробити свою частину справи.

На провокацію пропозицію кореспондента «Московського комсомольца» в Криму — створити з українських біженців військо і послати його на визволення Києва, голова комітету спасіння України, екс-прем'єр-міністр України М. Азаров теж не пристав. «Я все-таки противник повномасштабної громадянської війни», — сказав він, посилаючись на те, що згідно зі статистикою 65% українців сприймають сьогодні Росію не як визволителя, а як агресора.

Ось і доводиться налагати на балаканину, а вона не така вже й безпечна: «Словом можно убить, словом можно спасти, словом може політизувати», — писав російський поет Едуард Багрицький. А ще слово, як і крапля, точить камінь. Скажімо, ми щодня чуємо «не в Україні», а «на Україні». Колись дивувалася, неваже так важко запам'ятати? Але тут, виявляється, нічого випадкового, бо це має звучати максимально схоже до «на окраїні» Російської імперії, тобто Україна і сьогодні є не чимось іншим, як російською провінцією, і треба, щоб люди сприймали це саме так, на свідомому і підсвідомому рівні. Іноді спрацює, хоча знаю жінку, яка принципово говорить за аналогією — «на Росії». Та і мови української нібито немася в природі — це просто «хуторянська» російська, такий собі діалект. А там, де звучить хоча б «зілсована» російська мова, присутні і російські інтереси, і її носії треба «захищати» й повернати «додому» разом із землями.

Е російські інтереси і у Прибалтиці. І це під час ток-шоу, присвяченого «захисту» російською мовою, урочисто підтверджує один із них, хто вважає себе потерпілою стороною. Але невдовзі він виходить за рамки своєї ролі, заявляючи, що кордони Росії зовсім не там, де стоять її прикордонники, а там, де коли-небудь були поховані російські солдати, тобто в межах необмежених її апетитів. Та і це не все. Зі слів ведучого, Латвію Росія купила, і це теж святе. Інша справа, що Крим було подаровано Україні Хрущовим «як мішок картоплі» — порівняння від сенатора Криму Ольги Ковітіді, колишньої членки партії «Наша Україна», що захлинається тепер від обурення.

А питання захисту російської мови одразу ж набуло іншого змісту. Її треба не лише захищати, а й активно просувати по світу, навіть створити для цього спеціальну державну програму. Це як артпідготовка, а що далі? «Зелені чоловічки» і кров, бо нам потребна «велика Росія»?

Дарма, що громадянам, які є, вона не може дати достойного життя, бо насправді Росії потрібні не люди, а землі, природні ресурси, багатства. На підтвердження наведу свіжий приклад, який не може не шокувати. Мало того, що у той час, як витрати бюджету на «оборонку» за останні 4 роки зросли з 13,9% до 20,5%, а на охорону здоров'я впали з 4,8% до 3,3%, та що в Ізраїлі готовується військовий наступ на літніх людях, які вперше не хотять помирати. То де вони лікуватимуться і на чому їх возитимуть на щоденні процедури за декілька кілометрів — на олених чи на собаках, якщо це на півночі, де щільність населення найменша? Хоча і для дорослих ці цифри лише приблизно є удвічі більшими.

А кому ж «живеться весело, вольготно на Русі»? Може, тим, хто молодий і при здоров'ї?

Найпопулярнішою пропозицією в російському Інтернет-ресурсі є продаж нирки. І хоч така операція вважається незаконною, пропозиції з'являються щоденно, так само, як і потенційні пацієнти перед лікарнею, де пересаджують нирки, центром хірургії ім. Петровського. Ці люди не бачать для себе іншого виходу у матеріальному плані, окрім як піти на продаж своїх органів.

То чому ж російські владі не постаралися дати раду хоча б росіянам і захистити не тих, хто володіє російською мовою і живе за триділь'я земель, а власних старіків і дітей? І чому долі цих людей поза російськими інтересами — вони ж громадяни Росії.

А щодо запитання, котре мало б сприйматися як риторичне — навіщо руським дві держави, то, можливо, не тако воно вже й безглуздзе. Справді, давайте об'єднатися в одну, але під синьо-жовтими прапорами та при гербі тризубі, які

«переточаться», бо «сачкує». Ініціатива була гаряче підтримана «Єдиною Росією», хоча, м'яко кажучи,

Тамара ФЕДОРЕНКО

м. Сімферополь

ДОНБАС, ЯКИЙ НЕ ВІДДАЛИ!

(Продовження.
Поч. на 1-й стор.)

«НЕ ФОТОГРАФУЙТЕ, НАС МОЖУТЬ ПЕРЕВІРЯТИ НА БЛОКПОСТАХ...»

...Довго йти пішки мені не довелося. Підібрали місцеві, попередивши, що можуть підвізти лише частину маршруту. Кілометрів двадцять. Ну, що ж... Нехай хоч двадцять. А там вже недалеко й до Бахмута. Боявся, що їхатиму з сепаратистами, але водій і його попутник виявилися адекватними донеччанами. Все ж на початку шляху вони запитали, як ставляться у Києві і в Західній Україні до мешканців Донбасу? Чесно відповів, що ставляться по-різному. Одні пропонують фільтраційні табори, інші наполягають на прощенні. Усіх, за винятком убивць, мародерів і катів. Відповідь задоволівнала місцевих. Одні з них, видно, мав вищу освіту. Багата мова і високий рівень аргументації. Та й другий не говорив дурниць і мав на все свою обґрунтовану точку зору. Не ватники, одним словом, нормальні хлопці. Донеччани самі почали розмову про необхідність позбавлення громадянства за сепаратизм. Про «пікування» примусовими роботами тих, хто стояв на блокпостах. Про найсуворіше покарання для тих, хто вбивав і катував. Коротше, донецькі мене не розчарували. Частину дороги ми мовчали, переосмислюючи сказане. Витягнув фотоапарат, щоб зняти мальовничі пагорби. Донеччина нічим не гірша від Поділля! Хвілястий рельєф, невеликі річки, струмки... Якби ще лісів побільше! Розмірковуючи у такому ключі, я знявав відео. Раптом почув стривожене: «Не фотографуйте український район! Нас можуть перевіряти на блокпостах...». Відразу й не зрозумів, про що вони. А потім побачив траншеї на одному з пагорбів. Далі ще і ще... Виявилось,

що наша армія про всяк випадок підготувалася до масштабного вторгнення. Справді, від Путіна всього можна чекати, але тут його «відпусканням» точно буде неперевірка. Це вже не Крим 2014 року, тут терористи зуби зламають об українську оборону. Відчув дивну, майже безпричинну гордість. Може, від того, що тепер ми, нарешті, готові воювати? Але ж скільки землі зіпсовано бліндажами і траншеями... Чим це можна компенсувати? Хіба що вихованням нової людини, нового українця. Добре, якщо це станеться.

БАХМУТ — ЦЕ ЯК ДРОГОБІЧ ДЛЯ ГАЛИЧНИ

Добираючись частину шляху пішки, я вирішив хоч побіжно оглянути сільські цвинтарі — ті, які трапляються по дорозі. Адже це та-кож інформація, причому важлива. Вони завжди відображали внутрішній світ людей, які проживають у тому чи іншому регіоні. Дещо й тут кинулося у вічі відразу. Прізвища померлих на 90% українські. Мова написів — виключно російська. Якщо раніше надгробки були у вигляді тумбочек з червоними зірками, то в роки незалежності їх поступово витіснили мармурові плити з вибитими на них (чи намальованими) православними хрестами. Причому заміна пройшла відносно швидко, в інших регіонах все було поступовіше, плавніше. На Львівщині, скажімо, червоні зірки ніколи не були в пошані. Хіба що на могилах військових, партійних працівників чи міліціонерів. Та й то лише до 60-х років.

* * *

До Бахмута дістався, коли вже вечіріло... Але центральну частину міста все таки оглянув. Без перевіршення — вона мені дуже сподобалася. Багато зелени, тротуари викладені плиткою, чимало гарних

будинків. Навіть набережну впорядковують та освітлюють — буде місце для прогулянок молоді. Як для Донбасу — чимало українських написів. Наприклад: «Ремонт взуття. Заміна змійок». Лише два коротеньких речення, а місто, з точки зору української людини, стає набагато ближчим. Або: «Нью-Йорк стріт. Піца». Далі — магазини «Мішель», «Ліля...». Є й подвійні назви: «Меблі. Мебель». Проти такої штучної двомовності душа волинянина чи галичанина протестувала б. Мовляв, що ж там перекладати, коли й так усе зрозуміло? Але при уважнішому вивченні донбаських реалій починаєш розуміти, що й такої двомовності на Донбасі — як кіт наплакав. Так що можна лише похвалити власника магазину за спробу гармонійного поєдання двох мов. Більшість і не пробує, відсоток українських вибілок у місті лише 25%-28%. В інших містах регіону ще менше: від 10% до 15%. Чому Бахмут вирізняється у країні бік? Мабуть, тому, що це давнє козацьке місто. І перейменували його тому, що більшовик Артем жив тут лише якісь два місяці, а українці називали місто Бахмутом понад 400 років. Це як

пресу, добре знаючи — кому що треба. Більшість містян на розкладках вибирають лише російськомовні газети і часописи. Тому інших тут і не побачиш. Хіба що вряди-годи. Щоправда, добре розходиться «Бульвар» Гордона. А цей часопис, попри свою російськомовність, тепер досить проукраїнський. Але до справедливого вирішення мовного питання в Бахмуті ще дуже далеко. Чи не тому в самому центрі міста висить плакат з текстом Тараса Шевченка: «Обніміться ж, брати мої. Молю вас, благаю!». Т.Г.Шевченко

Шевченковий заклик у центрі Бахмута

беремся ще з тобою! Я тебе запомнил...». Пенсіонер покликав військових, які саме проходили повз нього, щоб ті затримали сепаратиста. Але молодик швидко заскочив у міський автобус і... зник з місця пригоди. Проукраїнський бахмутчанин вважає, що військові тут ще довго будуть потрібні.

ТАМ — СЕПАРСЬКИЙ ВІДСΤІЙНИК, ТУТ — «СІРА ЗОНА»

Я не кривлю душою, коли кажу, що вірю у виховання нової людини. В тому числі на Донбасі. Всіх сепарів не перевиховаєш, сичати ще будуть довго, може, й пару десятиліть. Але за відносно короткий час можна зібрати тих людей, на кого можна спертися. Вони є в природі, ось тільки існування багатьох досі залишається дискомфортним. По-перше, вони є «білими воронами». Їх не всі люблять, не всі розуміють. Проукраїнські люди Донбасу часто виявляються заручниками негативного ставлення соціуму до влади. Влада і в Чернівцях може бути непопулярною, і в Житомирі, і в Полтаві... Захищати її — собі дорожче. Але якщо ти живеш у Краматорську чи в Маріуполі, то кількість косих поглядів на тебе буде суттєво більшою. Адже досі значна частина населення не сприймає владу лише тому, що вона в іхньому розумінні занадто українська. От якби вона назад в СРСР покликала трудящих! До дешевої ковбаси та до безплатної медицини. А так...

Терпіти терплять (ще б не терпіли — стільки військових навколо), але не люблять. А поміж тим влада могла б і спертися на патріотів. Це дещо незвично для Донбасу, але ж коли пробути, як не зараз? Натомість, чув від патріотів лише нарікання — мовляв, нікого не посадили, всі сепаратисти при владі. Тепер такий час, що на визволених територіях вони вимушенні маскуватися. Наприклад, чиновниця офіційно розлучається з чоловіком, який воює на боці ДНР. Сама залишається при посаді в області (чи в так званій «сірій зоні»), непогано заробляє, стереже добро... А син і чоловік — воюють проти України.

Стосунки негласно підтримуються, а як жити далі — підкаже час. «Голь на выдумки хитра...» — кажуть в таких випадках росіяни. Ось і будемо ще довго мати справу з такими хитрунами. А є такі путіофіли, що не дуже й маскуються. І в освіті вони є. Патріоти розповідали про випадки, коли діти на уроочистих заходах починали дружно співати гімн, а потім бачили, що вчителі не співають, то й самі замовкали... Один хлопчик написав на дошці гасло: «Слава Україні», а вчителька, побачивши та-ке, з її точки зору, неподобство, дописала попере-дуду слово «позорна». Вийшло: «Позорна слава Україні». Вона досі пра-цює, ніхто її не звільнів. (Закінчення на 7-й стор.)

Марина Дмитрієва

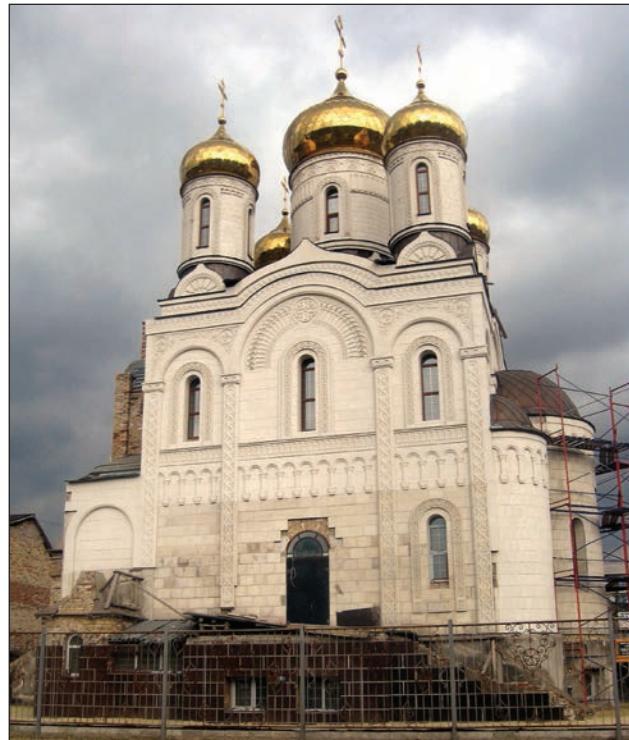

В салоні патріотичного водія

ОДИН — ЗА ВСЮ ВОРОНЕЖЧИНУ

Подібних історій може багато розповісти Анатолій Водолазький з Олексієво-Дружківки. Зайхав я до нього відразу після Костянтинівки. Нескорений син воронезького краю Анатолій Данилович Водолазький був одним з небагатьох, хто не приховував своєї патріотичної позиції. Про нього тепер частенько згадують патріотичні газети. Шанованого серед місцевих патріотів Анатолія Водолазького і в підручники з історії втиснути можна. І варто! Но не так вже й багато є сучасних доказів українськості цих, втрачених для України сто років тому, територій. Це про кубанців багато доброго можна сказати. І на Холодноїрщині воювали разом з Горлісом-Горським, і на еміграцію хали як українські патріоти. І книжки гарні писали. І гинули за Україну

з гідністю. Один лише Михаїло Теліга, розстріляний гітлерівцями в Києві, чого вартий! А що Воронежчина? Схоже, що один тільки Данилович... Він встиг полюбити донецьку землю, встиг відчути себе справжнім українцем. Коли Дружківку заполонили сепаратисти, він на знак протесту вийшов до пам'ятника Леніну з українським прапором. А тепер активно займається патріотичним вихованням молоді. Донбас — не Воронежчина, тут можна навчатися за українськими програмами, можна співати державний гімн і любити Україну, не боячись опинитися на Колимі чи на Соловках. Тому й працює, не покладаючи рук, уродженець Россонського району Воронежської області.

ПОВСТАНСЬКИЙ ПОЕТ З БІЛОРУСЬКИМ КОРІННЯМ

Ні, правда — на визволених територіях Донбасу можна знайти таких патріотів, що й Львівщина позаздрить! Трішки нетиповий з точки зору галичан цей патріотизм, російськомовний... Але ж яка сила переважає! Ось, скажімо, Юрій Волович, син білоруса з Орші й українки з Краматорська. Читаючи його вірші, мимоволі переїмаєшся духом українського Донбасу. Того Донбасу, який був готовий воювати з окупантами:

Неотступное чувство вины И стыда

(за себе вдвойне!) — Патріоти в окопах війни, Ну, а я... томлюсь

в тишине.

Как себя ни кори, не трости,

А тому оправдания нет, Украина таким не простит, Даже если

им семьдесят лет...

Ось і жив Юрій з таким почуттям вини. Герой-добровольці гинули на фрон-

тах, а він не міг реалізуватися як захисник України. У військоматі пояснювали: «Ви ж розумієте — від не той...». Нарешті, хтось із офіцерів, почувши, які вірші пише донеччанин, вирішив, що така людина цілком придатна до... партізанського руху. Була б неголіні командиром загону або чудовим політруком. «Але, на жаль, саме підписали якесь перемір'я, і нашим планам не судилося збутися, — з сумом говорить поет-патріот, — там були деякі параграфи, які забороняли роботу у ворожому тилу...».

Але поезія живе своїм життям, вона існує незалежно від договорів і параграфів. І такі вірші об'єктивно працюють на Україну:

Надо, чтобы оттаскали за чуб
И содрали дешевый pont.
И, творя над собой самосуд,
Ты не шел, а бежал на фронт!
И сквозь боль, не жалея себя,
Оказался полезным чем-то.

«Партизанський» поет

На сході поки що тягнеться з Московським патріархатом важко... Угорі — церква УПЦ МП в Костянтинівці, ліворуч — УПЦ КП. Наши церкви досі в неприємних приміщеннях...

Если сердце полно огня,
Он уводит от страха
смерти...
И дозволит участие мне
От постыдных
избавиться пут,
Стать с погибшими
наравне.
Не уходят герои — живут!
Як думаете — чи багато таких рішучих поетів, готових взяти до рук зброю, є у Черкасах, Полтаві, Кіровограді? Мені здається — не дуже. Мабуть, тому, що це далеко від війни. А тут сама земля породжує спротив — надто багато ран за подіяли її московські окупанти. Були й інші герої, причому навіть неповнолітні. Розповідали, як в часи ДНР дванадцятілтній внук краматорської активістки відчиняв вікна своєї квартири і голоно вмикав «Океан Ельзи», щоб заглушити сепарські марші. А ще голосно кричав: «Слава Україні!», зустрічаючи патріотичну бабусю з роботи.

Отже, серед моря негативу є одна позитивна обставина: як у Краматорську, так і в інших містах «сірої зони» є справжні герої. І вони поряд щодня! І це дуже добре, бо разом можна зробити багато корисних справ.

* * *

Інша справа — так звані «ДНР-ЛНР». В народі цю територію часто зневажливо називають Лугандоном. Там українці перебувають у фактичній окупації, яка нічим не краща за гітлерівську. В чомусь навіть гірша, бо гітлерівці не застороняли українцям розмовляти рідною мовою і не кидали за це до гестапо. «Русский мир» радикальніший і цинічніший. З ним непросто боротися. Але відстоявши українську ідею на звільнених землях, закріпивши належним чином успіх, ми виробимо вакцину і від хронічної болячки, яка руйнує наш національний організм. Маю на увазі смертоносні бацилі «русской весны», до яких можуть виявитися чутливими інші, ослаблені в національному плані, території України.

Сергій ЛАЩЕНКО
(Далі буде)

Резонанс

«ЦЕ МОЯ КРАЇНА ЗРОБИЛА. Я ВИННА» — РОСІЙСЬКИЙ ФОТОГРАФ ПРО ВІЙНУ В УКРАЇНІ

У Петербурзі вийшла російська версія фотоальбому Вікторії Івлевої «Мандрівка, або подорож фейбучного хробака Україною». Перше видання книги було в Києві влітку 2014 року. Це — опис подорожі десятма містами і кількома селищами зі сходу на захід України, з Донецька до Львова, з середини березня до 11 квітня 2014 року.

Фотограф, журналіст, лауреат премії World Press Photo Вікторія Івлева стала волонтером, возила гуманітарну допомогу до Луганська, неодноразово бувала в Україні з часів Майдану. Що сталося з її героями за останній час?

— У Вашій книзі є російська жінка, яка відчуває себе громадянкою України.

— Вона і є громадянкою України.

— Вона каже: «Мені прикро, тому що це від своїх. Від своїх болячіші». Щось відомо про цих людей, які жили на сході України і були налаштовані проукраїнськи, серед яких були і росіяни?

— Я вам більше того скажу: я з ними з усіма продовжує дружити. Коли з'явилася книжка, вона вперше у Києві була видана, мені вдалося на презентацію покликати всіх героїв. Приїхали люди зі Східної України, з Івано-Франківська, зі Львова, прийшли люди з Києва, про яких там теж ішлося, приїхали люди з Полтави, з Житомира. Всі зібралися.

— Ти, хто виїхав з Донецька, з Вами підтримують стосунки?

— Зі мною підтримують стосунки і ті, хто не виїхав.

— Що з ними? Це найбільше тривожить.

— Мабуть, остання людина виїхала не так давно. Вони у Києві, шукають роботу. Без України себе особливо не уявляють, але і місце знайти важко. При цьому людина з вищою освітою, він — лікар, впродовж останніх років продавав медичну техніку, медичне обладнання. Звичайно, складно, тому що економічна ситуація важка, але вони не втрачають оптимізму. У будь-якому разі, інші політичні погляди не змінилися. Може, це мені так щастить, я таких вибираю «місінських горішків».

Остання людина трималася дуже довго, і він, і його дружина трималися довго, ще тримала хвора мати. Але все-таки довелося виїхати. Доля іншої людини, він допомагав мені під час піздки, це донецький фотограф, змінілася абсолютно катастрофічно. Він налаштований за Україну, а його коханна дружина, лікар за професією, пішла на протилежну сторону, за «Донецьку народну республіку», за неконтрольовану територію. Вона одягла камуфляж, від чого він зовсім отетерів, коротко підстриглась, у неї було прекрасне довге волосся, пофарбувалася, щоб сивини не було помітно, пішла там працювати лікарем і загинула. Життя його абсолютно розтоптане. Він зараз не живе в Донецьку, поїхав в інше місто... Усвідомлення того, що і я в цьому винна, не дає мені спокою.

— Поясніть свою думку, будь ласка.

— Це моя країна влаштувала все це, це моя країна зробила, значить, я одна 140-мільйонна частина, я винна, я в цьому абсолютно виневна. І все, що я роблю, йде від цього відчуття.

— Тоді що такі люди, як Ви, повинні робити або повинні були робити?

— Мали війну в Чечні зупинити. Дивлячись на 20 років назад, на 15 років назад, ти розумієш, наскільки це було можливо, тому що тоді було інше суспільство, воно було живе. Воно було різне, живе, ліве, праве, але воно було, перш за все, воно було, і ми могли це зупинити. Ми цього не зробили. Я особисто вийшла на Пушкінську площа два рази постояти. Ось і вся моя участя у чеченській війні. Я можу сказати, що у мене є особисте вивірдання: у мене були дуже маленькі діти, мій старший син народився в 1993 році, а мій молодший — в 1995-му. Але можна іншими способами брати участя. Це — перше, що ми повинні були б зробити, тоді багато що пішло б інакше. А ми ж не відчували цю кров. Чому ми тоді не розуміли, що таке війна. Зараз я це розумію кожною своєю клітінкою.

— Давайте повернемося до книги і до її герояв. Ви там виступаєте листоношою ще, Ви возите листи, спочатку від дітей зі школи Сухомлинського в селі Павлиш Кіровоградської області. Вони написали своїм ровесникам в Центральні і Західні Україну. Про цих молодих людей щось відомо?

— Це були учні з двох шкіл, я пішла в російську школу з українським компонентом і в українську школу з російським класом, що було і те, і те. Але де ці діти зараз, я, на жаль, не знаю, хоча я б дуже хотіла їх знайти. Ми з одним хлопчиком якийсь час підтримували листування, я просила його, щоб діти мені писали, я зараз вони почувався, коли почалися активніші дії, але він поступово припинив відповідати. Я пам'ятаю, у нас в класі спочатку була дискусія, думки розділилися. Хтось розповідав, як бабуся іздила в санаторій, не знаю, в якому році, і там кляті «бандерівці», не знаю, що з нею зробили. А хтось йому казав: та що ти слухаєш бабусю, минулого року ми прекра-

сно були в таборі під Львовом, добре відпочили, іздили на спортивні змагання. «А ось моя бабуся говорила таке». Бабусі — це же велика рушійна сила.

— Все-таки не можу для себе досі пояснити градус ненависті, який був у росіян, проросійські налаштованих людей на сході України. Мені здається, що це якесь колективна омана, масове божевілля. Поруч кордон російський, вони могли поїхати, іздили. Звідки цей ілюзорний образ великої Росії, коли вони бачили, що в російських областях на їхньому кордоні все те саме? Ви правильно помічаєте в книзі, що це один і той самий пострадянський континуум: коли ми опиємося в маленьких містах українських, ми бачимо всю комуністичну атрибутику.

— Ви знаєте, я думаю, це і було божевілля. Я думаю, це була добре зроблена провокація з використанням того, чого не було. Це була історія про заборону на російську мову. По-перше, не можна заборонити те, чого не було, жодного закону про російську мову не було, кажу це з повною відповідальністю, тому що бачила документи Верховної Ради. За Януковича був виданий закон про національні мови, про мови нацменшин. Звичайно, він найбільше допомагав росіянину на сході України, але він стосувався всіх мов нацменшин: там є угорці, там є румуни, є чехи, є цілі національні села. Закон говорив про те, що документи, які поширяються на цій території, які не повинні йти далі в область і в Київ, вони можуть вестися рідною мовою, тому що більше вони нікому не потрібні. Так, це було зручно і добре. Ось тобі і весь закон. Далі представник партії «Свобода» Олег Тягнибок ставить на голосування питання про те, чи можна поставити на голосування цей закон, тобто не сам закон про національні мови, а просто включити до порядку денного розмову. Йому сказали: ні. Більшість проголосувала проти, на цьому питання було вичерпане. Цього було досить провокаторам з Російської Федерації, щоб кинути цю іскру, зворушити людей. Тут ніяк люди не можуть зрозуміти: Україна занадто слабка держава, як будь-яка молода держава, там занадто слабка влада. Там ніхто нікому не вказував ніколи, як і про що говорити, не до того було, це було абсолютно неважливо. Більше, якщо ви їздите часто в цю країну, то ви можете побачити, що одна людина говорить українською, інша її відповідає російською, а не розумієш, перепитай, я передіду на твою. Це нормально і на телебаченні.

— У вас є розділ, пов'язаний з Києвом і з Майданом. Ви прийдете ще в досить романтичний період Майдану, одночасно траурний, це справляє незабутнє враження.

— Люди можуть сумувати через жертви, але винні в жертвах

Громадський діяч з Росії, правозахисниця, літературознавиця Олена Волкова в інтерв'ю Радіо «Свобода» зауважила, що діалог між Україною та Росією можливий лише тоді, коли Росія зміниться. За її словами, в російському суспільстві відсутнє усвідомлення покаяння, водночас відбувається сакралізація насильства, виправдання війни. У Росії Олена Волкова почувала себе серед меншини, але переконала, що не можна мовчати перед злом.

— Пані Волкова, Ви у 2011 році звільнілись з Московського державного університету. Що стало тією останньою краплею, що Ви сказали собі — досить?

— Я викладала «Біблію і літературу» і досить критично оцінювала релігійну ситуацію в Росії. Вільно викладала свій предмет, а художники і письменники дуже легко поводяться з біблійними художніми образами. Ця дисципліна в основному сформувалася на Заході. Я організовувала російсько-британські конференції про релігію і літературу. У мене був вільний і відкритий підхід до предмета. А навколо формувалось релігійне літературознавство, яке строго оцінювало письменників, котрі мали б відповісти вимогам релігійної ідеології, як раніше відповідали вимогам радянської ідеології. І почався своєрідний страшний суд над російською літературою, а що вже казати про англійську. Я намагалася знайти у Росії професійне середовище, але так і не знайшла, тому іздила на Заход, писала, друкувалася для Заходу і водночас викладала в Московському університеті. Поступово у мене почались проблеми із затвердженням тем для дипломників і аспірантів.

— Тобто Ваші учні ставали заручниками ситуації, й у такий спосіб на Вас тиснули, щоб Ви пішли.

— Так, і я зрозуміла, що мене просто виживають. Потім ще була історія з підручником Олександра Довбіна і Олександра Барсунова про історію Росії XX століття, просталінська, шовіністська книжка, навіть нацистська, безграмотна, у дусі «російського світу» чи імперського російського націоналізму. По цьому підручнику вчилися студенти і це спричинило обурення серед моїх колег. Тоді на факультеті іноземних мов відкрили російський клуб і на перше засідання запросили Олега Платонова, який відомий тим, що заперечує Голокост, єврейські міжнародні організації проти нього судові позови подавали. На наступну зустріч запрошили кремлівського ідеолога Олександра Дутіна. Я на афішах писала — «нацизм не пройде». Я собі колись дала слово, а почала викладати в університеті у час перебудови, у 1988 році, коли була ейфорія, свобода, якщо колись буде ідеологічний тиск, то я піду. Краще пекти пироги, аніж читати лекції у час такого тиску. Бо так достойніше і чесно. Бо коли тобі говорять, що ти маєш робити, коли студенти стають заручниками, то це не припустимо. І я звільнилася.

— Чи зрозуміло Вас наукове середовище, колеги, з якими Ви проводили з 1988 року?

— Це дуже дивно, але ні. Хоч я з кожним зустрілась і кожному пояснила свій вчинок.

— Справою в страх чи небажання Вас зрозуміти?

— Люди не хотіли втратити свій статус викладача МДУ, хоч зарплати малі, але соціальний статус таки є. Це корпоративна злонечина психологія. Мені в останні роки роботи своїм знайомим було соромно зізнаватися, що я працюю в університеті, тому що одразу вішали ярлик — хабарник. Але і ця проблема, як й інші, не обговорювалася в середовищі університету, бо корпоративна етика була аморальна і не можна виносити сміття назовні. Московський університет є розпідником імперського шовінізму, кремлівська ідеологія жахливо тисне.

— Ви пішли в нікуди, як

давали собі раду?

— Я людина віруюча, впевнена, що так Господь хотів і так все склалось у житті. Могла собі дозволити проіснувати без роботи рік. Я мусила звільнитись, бо задихалась, а коли пішла, відчула полегшення. Але не стільки боялася втратити роботу, як того, що можуть сфабрикувати справу, коли посадять не за те, що казав, а за те, чого ніколи не робив. Я живу під Москвою, на дачі, перевірю у внутрішній еміграції, живу у лісі в будинку. Однак часто буваю в Москві, бо займаюсь організацією акцій протесту, конференціями пам'яті священиків-дисидентів, стараюсь проводити читання, багато років дружила з отцем Глебом Якуніним, ось пишу про нього книжку.

Олена
ВОЛКОВА

Росії, радянського часу, пострадянського, оцього «російського світу» чи православного таліванства і джихаду — всі мають спільні константи, що росіяни, мовляв, країці від усіх, тобто гордина працює. У релігійному середовищі це дуже добре спрацьовує, де людина має казатись у своїх гріхах і їй хочеться якось це компенсувати. Ця людина — грішник, але вона — росіянин, православний світоч миру, рятівник народів. Нині ідеологія обложені фортезі, оточеної звідсіль ворогами, а зсередини ще й руйнована ворогами, тому треба весь час боротись, тобто росіяни — воїни, звідси мілітаризація,

У РОСІЇ ВІДБУВАЄТЬСЯ САКРАЛІЗАЦІЯ НАСИЛЬСТВА...

Стараюсь захищати художників, коли почались суди над виставками, захищала групу «Пусі Райт».

— Чи стежать за Вами спецслужби, чи маєте проблеми при виїзді за кордон?

— Ні, я відчуваю, що я одна з багатьох, але я не почувавася лідером. У мене була історія, коли нас арештували з колегою на річницю панк-молебню, коли дівчата групи були у в'язниці. Але нас відпустили. Дівчі при виїзді в аеропорт не запитували, куди лечу, звідки прилетіла, останній раз на паспортному контролі мое прізвище побачили у списку і кудись телефонували, але пропустили після якихось розмов. Потім все, мабуть, мое прізвище з чорного списку таки зникло, бо нічого такого не було. Я відчуваю радість, що пішла університету, з церкви, що пишу і говорю, що хочу і ніхто від цього на роботі не постраждає.

— В Україні переконані, що таких, як Ви, людей у Росії одиниці, чи почувавася у меншості?

— «Антівата» в Росії, як мене назвала товаришка. На марші проти війни в Україні, проти агресії Росії нас було 50 тисяч, це дуже було приемно. Я неслася чорну вишиванку. На конгрес інтелігенції збиралася кілька тисяч, там зал великий, підписують люди петіції. Немає так багато людей, які можуть собі дозволити говорити правду вголос. Хтось бойтися, хтось перебуває у стані жаху, хтось у травмованому стані, депресії. Адже цей травматичний тиск витримати без депресії складно.

— Якщо згадати жахливу історію ХХ століття, репресивна машина знищила не одну тисячу людей. Радянська система не змінилась, чому ідеологія ненависті далі спрацьовує?

— Росія тримається на двох ідеях — своєї винятковості і ненависті до ворогів, тобто любов до себе і ненависть до іншого. Це — ідеологія, яка спрямована на низькі інстинкти людини, як будь-яка людиноненависницька релігія, релігія ненависті вона чудово накладається на радянську ідеологію і дореволюційну — православ'я, самодержавність, народ-Богоносець. Інша причина в тому, що це результат антропологічної ка-

тастрофи мутації радянської людини. Вона вийшла у суспільство, до якого внутрішньо не готова, спрацьовує спорідненість з деспотією, альфа-самцем у владі, диктатором, культом сили, імперським домінуванням. Бо це сидить всередині людини, бо емігрант вихований у радянський час і в ньому заговорив радянський варвар. Йому некомфортно в европейській атмосferі, він внутрішньо не діє до європейських правил життя, він принижений у Європі, бо вдома був банкіром, перебував у іншому соціальному статусі... Для чого їм за кордоном підтримувати альфа-самця... Тому що це додає значущості, він не розуміє, що цим виявляє свою злочинність сутності. Це просто диво.

— Як гадаєте, чи можливе колись порозуміння між Україною і Росією, чи можливий бодай натяк на діалог?

— У Росії немає усвідомлення суспільного покаяння. Дуже мало сил для того, щоб країна зрозуміла покаяння. Зраз проводять аналогію з німецьким часом, тоді денацифікація проходила під тиском зовні, німці були переможені. А у нас релігія «переможців», ми ж бо «миролюбці». Куди лишень не прийду, не покидав усвідомлення, скільки ми скрізь принесли людям горя. Це прокляття — представляти Росію, це шлейф злочинів. Шоб було усвідомлення покаяння, мала б хіба трапитись якесь катастрофа, не знаю, хаос, насилиство... Скільки ще житті забере Путін із собою, коли буде відходити? Декомунізація без зовнішнього тиску неможлива у Росії. За ХХ століття скільки ще треба судити і судити. Мені так віддається, що буде розпад Росії. Але, наприклад, уявімо, Татарстан стане самостійною державою. Скільки буде претензій до радянського часу і до Путіна. Можливо, тоді розпочнеться якесь усвідомлення у суспільстві.

— У Росії пишуться нові і нові сценарії гібридної війни, сценарії репресій, в яких головні герої — живі люди, їхні долі, як, для прикладу, Надія Савченко, Олег Сенцов, інші арештовані українці. Це розуміють росіяни?

— Це все «літературні сюжети» з Луб'янки (місце розташування органів держбезпеки, — ред.). Це ж як потрібно мати уявлення зла, насилиства, жорстокості. «Літературний гений» Луб'янки пише витончені сюжети і грає з життям людей, живі люди стають персонажами, вони придумують витончені сюжети терористичних актів, готують людей, скільки це вимагає сил. Знову ожива «літературна майстерня» Луб'янки, брехні і кривавих сценаріїв. Кожен день когось нищать.

— Чи не опускаються Вам руки, коли бачите, що акції протесту підтримують одиниці таких, як Ви?

— Для мене кількість не є важлива. Я готова до варіантів один проти всіх. Мене лякає інше: якби з'явився рядок на кшталт, що «Росія напала на Україну», і ніхто з росіян не протестував би проти цього. Такий рядок просто страшний... Російська імперська матриця кровожерна, якщо вона залишиться, то породить ще одного монстра, в іншому обличчі. Чи буде перелом, як це було в 90-х? Нам зараз потрібні сили і віра, щоб протистояти злу, нам потрібно вибудовувати міжлюдські стосунки. Українці не мають права розчаровуватись, бо їхня віра і боротьба додає нам сили, тим, хто підтримує Україну.

Галина ТЕРЕЩУК

ПОВЕРНІМО РУДАНСЬКОГО В ШКОЛУ!

ЗВЕРНЕННЯ ДО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ, КАБІНЕТУ МІНІСТРІВ УКРАЇНИ

В час важких випробувань нашої молодої незалежної Української держави, коли проти неї сусідня Російська Федерація розпочала збройну агресію — неоголошенню війни, окупувавши частину земель на сході України, анексувавши Крим — п'яту колону агресора зaserедини намагається нищити все українське, духовне, патріотичне, її культуру. Президент Петро Порошенко наголошує, що Україна сильна не лише зброяю, а головне — патріотичним духом.

Патріотичне виховання підростаючого покоління починається зі школи. Перші роки в незалежній Україні в загальноосвітніх навчальних закладах вивчали високохудожні поезії Степана Руданського «Повій, віtre, на Вкраїну», «Наука».

В розгут антиукраїнської істерії табачниківши в 2005 році з програми вивчення української літератури були вилучені поезії Степана Руданського «Повій, віtre, на Вкраїну», «Наука», які вивчались у 8-му класі. В даний час, згідно з новою програмою, у шостому класі вивчають соціально-побутового характеру співомовки: «Гуменний», «Добре торгувалось», «Запорожці у Короля», «Свinya свинею». На це виділяється 4 години. З відповіді міністра освіти і науки за 29 травня 2014 року, нині діючу навчальну програму створено навесні 2012 року на 10 років; нова навчальна програма з'явиться лише у 2022 році.

До переліку обов'язкових для вивчення патріотичні твори Руданського можуть увійти лише за умови, якщо робоча група з експертами і внесення змін до типових навчальних програм з української літератури зважить за доцільне їхнє вивчення.

Пісня «Повій, віtre, на Вкраїну» давно стала народною, перекладена 129-ма мовами світу, входить до 20 улюблених пісень в Україні, є візитною карткою України, неодмінно виконується на всіх урочистостях при вшануванні пам'яті Великого Українця.

Звернення до Верховної Ради та Кабінету Міністрів України літературознавців, бібліотекарів, просвітні, вчителів, нащадків Руданського щодо повернення до програми вивчення у загальноосвітніх навчальних закладах патріотичних творів Степана Руданського, а також поновлення вивчення творчості поета у восьмому класі було надруковане в газеті «Літературна Україна» № 33 від 29 серпня 2013 року, «Кримська світлиця» № 36 від 6 вересня 2013 року та в книзі Анатолія Єфімова «Мій земляк Степан Руданський», Сімферополь, 2013 рік, стор. 36-39.

В нинішньому 2016-му році має бути ухвалений Закон «Про освіту» в Україні. Відповідно буде оновлено і програму вивчення української літератури в школі. Тож є нагода, не чекаючи 2022 року, внести до неї такі патріотичні твори Степана Руданського, як: «До України», «Гей, бики!», «До дуба», «Гей, братя-козаки, сідлайте-но коні!», «Наука», а також ліричні «Повій, віtre, на Вкраїну», «Богдан тебе дівчино!», «Козаче, голубче, соколику мій!» і вивчати ці твори у восьмому класі.

Ми, науковці, літератори, громадські т

ПЕРЕГУК ЧЕРЕЗ ДВА СТОЛІТТЯ

**Скільки літ ця війна без війни
ця безвихід твоїх домовин
десь там кров'ю спливає вкраїна
десь там падають країсі сини**

С. Сурмач

Інколи не знаєш, чим обернеться для тебе та чи інша зустріч. Так і Сергій Сурмач не здогадувався, що знайомство з всесвітньо відомою вишивальницею, Героєм України, землячкою—лубенкою Вірою Сергіївною Роік через роки отримає своє продовження.

Доля закинула її до Криму в різний час. Віру Роік — у 1952 році, коли Сергій Сурмач ще не народився. А перед цим була війна, Друга світова, яка вклала відому на той час вишивальницю до ліжка на довгих два роки. Під час артобстрілу Віра була контужена. Відмовила права рука, якою дівчина являла світу свій талант. Перемагаючи тяжку хворобу, вчилася вишивати лівою рукою і досягла в своєму мистецтві світових вершин. Звідки брала сили ця маленька мужня жінка, щоб не тільки оволодіти 300 видами вишивальних технік, а й нести їх кримчанам так, ніби жила в Полтаві?

Відповідь на це запитання знайшла вона сама, коли дізналася, що є нащадком мужньої людини, релігійного і громадського дяча, відомого під іменем Мельхіседек.

Перша виставка в Лубнах відбулася 1981 року. Сергій Сурмач на той час працював в Лубенському краєзнавчому музеї і був причетним до її організації.

А через деякий час, переїхавши до Криму, він зустрівся і потоваришував з синою вишивальниці, Вадимом Михайловичем, який зараз береже пам'ять про матір.

Що спільного у пана Сергія з Вірою Сергіївною, то це любов до рідної землі, зацікавленість історією роду і країни. Земля для них «...обертається навколо серця по колу, окресленім рідним крилом журавля». Недаремно Віра Роік називала себе «кримською полтавкою».

Батьківщина «кримського лубенця», учителя історії і талановитого поета Сергія Сурмача — місто Лубни Полтавської області. І хоч доля давно занесла його до Криму, про рідне місто він не забував. Тим більше, що життя щораз підкидає нові цікаві приводи. Ось і нещодавно,

відчувши подих весни, разом з журавлями, він прибув до рідного міста, щоб ознайомити земляків зі своїми знахідками і новим творчим доробком, поемою «Мельхіседек».

Напевно, зараз мало хто в Україні знає це ім'я, що в перекладі означає «Цар правди». Адже пам'ять про нього старанно стирали багато років. Країна воявничого атеїзму не могла визнати заслуг духовних очільників народу.

Біографія архімандрита схожа на сюжет детективного фільму, і, напевне, колись ним і стане. Його життєвий шлях оповитий легендами і міфами.

Коли Сергій Сурмач дізнався, що Мельхіседек Матвій Значко—Яворський не тільки земляк, а ще і прадід пані Віри, творчо переосмислив цей факт і провів певні паралелі.

Народився майбутній архімандрит близько 1716 року в Лубнах, у сім'ї Костешів—Яворських. Його батько Карпо Ілліч, на прізвисько Значко, був полковим осаулом Лубенського полку.

Не до кінця зрозумілі мотиви Матвія Значко—Яворського присвятити себе ду-

ховному життю. Адже після закінчення Києво-Могилянської академії він міг знайти себе в багатьох сферах світського життя. Років п'ятдесят тому пані Віра намагалася докопатися до першопричин. Відповіді не знайшла. Адже жодних писемних пам'яток Мельхіседек по собі не залишив, спаливши перед смертю усі свої праці з богослов'я, математики і медицини.

(Продовження на 16-й стор.)

ЛІТЕРАТУРНА СВІТЛИЦЯ В КЕРЧІ

Художня література... Всюді два слова, але який величезний зміст несуть вони в собі. До художньої літератури належать різні твори: й оповідання, і повісті, і п'єси, і вірші... В цих творах розповідається про життя, практи, боротьбу людей, їхні почуття, внутрішній світ, описується природа. Цілої книжки буде замало, щоб охопити все, про що розповідає література.

Художній твір створює письменник. Це досить складний процес, адже не кожна людина може писати твори. Спостерігаючи навколошну дійсність, письменник помічає різні події, людей, стосунки між ними, а потім намагається все це втілити

у своєму творі. Головна мета митця — зацікавити читача, привабити його своїм твором. Коли це вдається письменнику, читач отримує глибоку насолоду від читання.

Значення літератури не тільки в емоційній насолоді. Художній твір вчить людину думати, замислюватись над прочитаним, а це розвиває її мислення, культуру, духовність.

Література має величезне значення в життіожної людини. Адже людина, у високому смислі слова, стає людиною завдяки літературі.

І в моєму житті є місце для української літератури, та не тільки в мені. Учні моєї школи завжди

поважали та захоплювалися українською літературою. Кожного року ми проводимо «Літературну світлицю», на яких ставимо сценки з різних літературних творів.

Не залишили без уваги і цей рік. Нещодавно у нашому ліцеї працювала «Літературна світлиця» під керівництвом нашої вчительки української мови та літератури Віри Павлівни Пальхи.

Учні приготували сценки з творів українських письменників: уривки з п'єс І. П. Котляревського «Наталка-Полтавка» та Г. Квітки-Основ'яненка «Сватання на Гончарівці», народна драма «Явтух», гуморески П. Глазового «Капелюшок», «Язичок без кісточок» та інші.

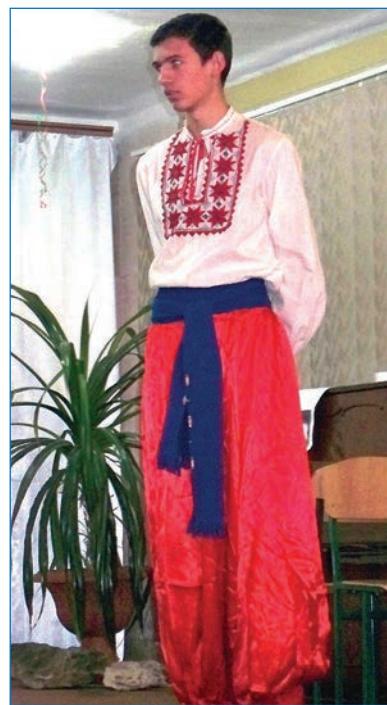
Я також брала участь у цій літературній світлиці, грала роль дівчини в інсценівці народної драми «Явтух».

Мені здається, кожна людина повинна знати, що література — це невід'ємна частина нашого з вами життя. На жаль, не кожен любить українську літературу. А мені так хотілося, щоб змінилося до неї ставлення!..

Українська література — це золотий запас душі народу, з якого виростаємо, яким живемо, завдяки якому маємо право милуватися рідним краєвидом. Література — найкращий цвіт, що ніколи не в'яне, а вічно живе, розвивається і процвітає.

Так давайте ж разом будемо берегти й любити нашу рідну літературу!

**Катерина ІЗОТОВА,
учениця 10-А класу ліцею
мистецтв м. Керчі,
член клубу
«Юний журналіст»**

ДИРЕКТОР ДЕРЖАРХІВУ РОСІЇ ВИКРИВ ФАЛЬСИФІКАЦІЮ ІСТОРІЇ Й ПІШОВ ІЗ ПОСАДИ

НАЙГУЧНІШИМ ВИСТУПОМ СЕРГІЯ МИРОНЕНКА СТАЛО ОПРИЛЮДНЕННЯ ДАНИХ ПРО ТЕ, ЯК У СРСР СТВОРЮВАЛИ МІФ ПРО «28 ПАНФІЛОВЦІВ»

У Росії звільнили з посади директора Державного архіву, який виступав проти міфологізації історії російською владою. Найгучнішим виступом Сергія Мироненка проти державної фальсифікації історії стало оприлюднення даних про те, як у СРСР створювали міф про «28 панфіловців».

Спершу Сергій Мироненко заявив, що залишив посаду директора Державного архіву Росії за власним бажанням. Потім в інтерв'ю Радіо «Свобода» уточнив: рішення про його відхід було «колективним».

Як сказав історик, який залишився в Держархіві вже як його науковий керівник, історія з критикою його діяльності з боку міністра культури Росії Володимира Мединського «не була вирішальною» для рішення про відставку. Але Мироненко при цьому наголосив, що «навіювати золотий сон» і займатися міфологізацією історії — це «не його фах».

Доктор історичних наук, професор Сергій Мироненко очолював Державний архів Росії майже чверть століття, від самого його створення 1992 року. Власне, саме створення цього закладу відбулося на хвилі відкритості, що настала після розпаду Радянського Союзу.

Але 2015 року Мироненко наразився на критику, зокрема, з боку міністра культури, коли кілька разів виступив із розвінчанням відомої радянської геройчної історії з часів Другої світової війни, чи, як досі називають у Росії радянсько-німецьку частину, «Великої Вітчизняної». Йдея про так званих «28 панфіловців».

Власне кажучи, розвінчала вигадану радянськими пропагандистами історію Головна військова прокуратура СРСР іще 1948 року, але про це мало кому

Пам'ятник героям-панфіловцям у Підмосков'ї

С. Мироненко

В. Мединський

було відомо. Мироненко в кількох публічних виступах нагадав про той документ і оприлюднив його на сайті Держархіву.

Спершу, в червні 2015-го, розповідь Сергія Мироненка, що «28 панфіловців» узагалі не існувало, викликала фурор — і несприйняття багатьох учасників — на Всеєвропейському конгресі російської преси в Москві. Пізніше увагу привернуло інтерв'ю історика Радіо «Свобода», в якому він прямо заявив: «Це — не міф, а фальсифікація, називаймо речі своїми іменами. Фальсифікація рано чи пізно завжди буде викрита. Той, хто займається фальсифікаціями, має розуміти: 10, 20, 30, може, 100 років... Але історія — така «страшна» наука. Взагалі завдання історії, якщо скажати коротко, — це пошук істини». «Історія і про-

паганда — це різні речі», — наголосив він.

Відома в радянські часи легенда стверджувала: 28 бійців дивізії під командуванням генерал-майора Івана Панфілова під час оборони Москви восени 1941 року в бою під російською столицею зупинили наступ понад 50 танків німецьких нацистів, 18 із них знищили і всі при цьому героїчно загинули. Розповідь про це розкрутила військова газета «Красная звезда». Пізніше газета оприлюднила і всі 28 імен. Урешті їх посмертно нагородили званнями Героїв Радянського Союзу. Але «загиблі», дізвавшись із преси про нагороду, почали звертатися по своїм зіркам... «Коли б із тих 28, що лежать нібито в могилі біля роз'їзду Дубосеково, з'явилися живими, як могла радянська влада не з'ясувати, що відбувається: ви ж мали лежати в землі, а ви з'явилися», — каже Мироненко.

Як нагадує історик, за з'явленням справи взялися правоохоронні органи, і врешті головний військовий прокурор СРСР склав звіт: уся історія про «28 панфіловців» вигадана, іхнього подвигу не було, і все це вигадка кореспондентів армійської газети.

Ба більше: один із названих загиблими і нагороджених званням Героя насправді двічі побував у німецькому полоні й обідав рази служив там у німецькій поліції, так що після його арешту і звинувачення у зраді Батьківщини його довелося позбавляти цього звання. Власне, цей випадок і став головним приводом для розслідування.

При цьому Мироненко наголошує: те, що вигадкою виявилася ця конкретна оповідь, нікя не применшує дійсного подвигу багатьох бійців «панфіловської» дивізії при обороні Москви. За даними розслідування, 16 німецьких

танків знищив тоді весь полк, а не самі лише вигадані 28 героїв — але, скажімо, зі складу 4-ї роти, до якої мали належати ті 28, загинуло в бою насправді значно більше людей — близько ста.

Інтерв'ю Сергія Мироненка викликало обурення міністра культури Росії Володимира Мединського. Згадавши про ще дві традиційні геройчні радянські оповіді часів тієї війни, що, як з'ясувалося пізніше, були ідеологічними фальсифікаціями, міністр заявив: «Думаю, що до епічних радянських геройв — і до молодогвардійців, і до панфіловців, і до Зої (Космодем'янської, — ред.) — треба ставитися так, як у церкві ставляться до канонізованих святих». «Цими копирсаннями навколо 28 панфіловців нас спокушують, намагаються спотворити святе для нас речі, хочуть, щоб ми зрадили пам'ять і справи наших предків», — так Мединський прокоментував пошуки правди в інтерв'ю державній «Російській газеті».

Окремо міністр, коментуючи виступи директора Держархіву, заявляв, що керівник архіву не має бути письменником, журналістом чи борцем із історичними фальсифікаціями, й наголошував, маючи на увазі Мироненка: «Якщо є бажання змінити професію, — ми це зрозумімо».

Та навіть документи не здатні розвіяти міфи й фальсифікації. У Росії проводжують зінімати новий художній фільм «28 панфіловців» — цей проект виграв грант від Міністерства культури Росії на 30 мільйонів рублів — половину від офіційно планованого кошторису. Фільм знімають уже кілька років, його вихід на екрани вже не раз відкладали; нині обіцяють випустити його вже цього року. Автори його відкидають звинувачення, що беруть участь у фальсифікації історії.

АРХІВИ РАДЯНСЬКИХ СПЕЦСЛУЖБ ОЦИФРЮТЬ І ВІКЛАДУТЬ В ІНТЕРНЕТ

В Україні триває процес передачі архівів радянських спецслужб від СБУ, МВС, Міноборони та інших силових та оборонних структур до цивільного Архіву Українського інституту національної пам'яті (УІНП). Про це повідомляє прес-центр УІНП, що цитує начальника управління інституційного розвитку політики національної пам'яті Ігоря Кулика.

«Нині українські силові та оборонні структури проводять ревізію своїх архівів, щоб виявити, які саме документи репресивних органів СРСР 1917–1991 років у них є. Передати архіви до Інституту національної пам'яті їм потрібно до 21 травня наступного року. Паралельно ми займаємося створенням та забезпеченням усім необхідним нового Галузевого державного архіву Українського інституту національної пам'яті», — розповів І. Кулик.

За його словами, зараз в Україні функціонує волонтерський Електронний архів вільного руху avr.org.ua, який містить понад 20 тисяч електронних копій документів. Е-архів є спільним проектом Центру досліджень вільного руху, Львівського національного університету імені Івана Франка та Національного музею «Тюрма на Лонцького».

I. Кулик також нагадав, що уже майже рік, з початку дії «декомунізаційних законів», в Україні усі документи репресивних органів радянських спецслужб доступні в архівах будь-кому безкоштовно.

Після завершення передачі їх опрацюють історики і вікладуть у відкритий доступ в Інтернеті.

Також зазначається, що після падіння комуністичного режиму країни Балтії та Центрально-Східної Європи зробили доступними секретні документи каральних органів та таємної поліції і передали їх цивільним відомствам — аналогом українського Інституту національної пам'яті. Нині Чехія публікує онлайн 300 тисяч документів комуністичних спецслужб. (ukrinform.ua)

НОВІ ДОСЛІДЖЕННЯ ПАМ'ЯТОК КОЗАЦЬКОЇ ДОБИ В УКРАЇНІ

Під такою назвою проходила XXV Міжнародна науково-практична конференція в м. Києві на базі Центру пам'яткоznавства НАНУ, що знаходиться на території Київської Лаври.

Понад 150 заявок і наукових доповідей подали науковці майже зі всіх областей України та із сусідньої Молдови. Близько 80 респондентів прибули до столиці, щоб самим презентувати свої дослідження з цікавої та актуальної теми — українського козацтва.

З вітальним словом до присутніх виступив почесний голова Українського товариства охорони пам'яток історії і культури академік Петро Толочко. Він нагадав, що в перших конференціях брало участь не більше двох десятків учасників. А тепер усіх бажаючих ледь вміщає актовий зал. На закінчення своего привітального слова академік, екс-народний депутат України вдався до ностальгії. Він зазначив, що знайшов в архівах Росії згадки про те, як брат Б. Хмельницького — Григорій (по матері Григорій Ставецький, який узяв прізвище Хмельницький — 1648 р. воно вже було престижним) був у 1648–1649 рр. козаком на московському службі в Белгороді. Що він особисто писав московському царю Олексію Михайловичу про мале жалування і той з царського плеча підвищив йому до десяти рублів. Мовляв, брат набагато раніше поєднав свою долю з Росією, тобто з Московією. (Ну, ще б — за 10 срібників з царської кишені!)

А Волинь показала, що є справжнім козацьким краєм. На конференцію було подано три наукові роботи, автори яких самі презентували їх учасникам конференції. Це — Олександр Середюк, директор Музею історії сільського господарства Волині-скансен, доктор філософії, письменник («Мамай — національний Спаситель»), Сергій Лис, провідний науковий співробітник Волинського краєзнавчого музею («Походження образу козака Мамая в українській міфології та народному мистецтві»), Юрій Мазурик, волинський археолог, та Петро Хомич, директор Маневичського краєзнавчого музею («Випадкова знахідка моноксила доби пізнього середньовіччя на річці Стир»). Доповіді супроводжувались показом кольорових слайдів, що давали переконливу аргументацію у розкритті теми.

Можливо, тепер і волинські отамани, яких нині зареєстровано аж шість, зуміють організувати і провести в місті Луцьку також науково-практичну конференцію «Волинь — край козацький», яку ще за життя започаткував відомий науковець і краєзнавець, директор Торчинського краєзнавчого музею Григорій Гуртовий? Адже тепер, як ніколи, Україна мусить давати відсіч інформаційній агресії московського окупанта, який докладає чимало зусиль, щоб сфальсифікувати нашу історію, підмінити поняття і подати бажане за дійсне.

Олександр СЕРЕДЮК, учасник конференції
м. Луцьк

Монумент панфіловцям у Москві

ЯКІ ТАЄМНИЦІ ЗБЕРІГАЄ СІМФЕРОПОЛЬ?

Взимку минулого року в Музей історії міста Сімферополя привезли предмети, виявлені при залишенні на 70 сантиметрів підвалу магазину «Кулінарій», що на вулиці Долгоруківській, 6. Це були п'ять снарядів правильної кулястої форми діаметром близько п'яти сантиметрів. Співробітники музею очистили їх від іржі та показали фахівцям з історії зброї. Ті, оглянувши, визначили картеч кінця XVIII століття. Така знахідка в цьому районі міста не випадкова. Тут у двохатах метрах від готелю «Україна» на крутом схилі до річки Салгир перебувало земляне укріплення «Суворовський фельшанс», що використовувалося російською армією в боях проти турецьких військ. Воно існувало нетривалий період часу, але матеріальні свідчення про ті історичні події, як виявилося, залишилися на століття.

У зрушеному шарі землі трохи вище до денної поверхні дослідники виявили сміття кінця XIX — початку ХХ століття. Серед різного викинутого дріб'язку — пошкодженого підвісника, скляних емкостей різної величини, ключів і цвяхів одна знахідка виявилася справжнім джерелом інформації. Це була скляна пляшка з рельєфним написом про її вміст — зельтерську мінеральну воду з пробуреної в 1895 році на річці Лан у Німеччині свердловину, яку назвали на честь німецької імператриці Августи Вікторії. Ця вода користувалася популярністю в Європі з античних часів, перевозилася в XVIII—XIX століттях у керамічних посудинах. Знайдена пляшка свідчила про те, що зельтерська вода постачалася в Крим, продавалася в аптеках, її пили з лікувальною метою сімферопольці.

Ці знахідки в культурному шарі старого міста стали темою доповіді директора музею історії міста Сімферополя, кандидата історичних наук Ірини Вдовиченко на проведений нещодавно в закладі науково-практичної конференції «Сімферополь на перехрестях історії».

— Нам дуже важливо було виявити ці датовані речі в конкретній точці міста, — розповідає вона. — І тепер ми з точністю до метра знаємо, де знаходитьться його старий культурний шар. Це повинно враховуватися при будівництві, розробці нового міського генерального плану.

Ця конференція — восьма за рахунком. Перша була проведена в 2009 році відразу ж у перші місяці після створення музею для мобілізації вчених, дослідників, краєзнавців на вивчення міста: його забудови, демографії, пам'ятників, вироблених населенням товарів. Люди приносили збережені в скринях і на горицях старі речі, фотографії і, поповнюючи музейну колекцію предметів, самі більше дізнувалися про своє місто.

Нині ситуація змінилася в протилежний бік. У музеї вже навпаки діляться своєю архівною базою з іншими дослідниками. Зберігач музейних предметів Наталія Хрестенко розповіла на конференції, що

саме можна почерпнути, які документи, фотоматеріали, твори мистецтва є в колекції. Тобто з установкою, що поглинає інформацію, музей перетворився в базу даних для наукових досліджень. Накопичивши досвід такої пошуково-дослідницької роботи, колишній співробітник музею, кандидат історичних наук Тетяна Прохорова очолила науково-архівний відділ історико-археологічного музею-заповідника «Херсонес Таврійський». І відразу ж з перших кроків роботи на новому місці виявилася цікаві документи про кургани у Сімферопольському повіті на початку ХХ століття.

Протягом багатьох років ведуть дослідження про становлення і розвиток Сімферополя як центру Таврійської губернії в кінці XVIII—XIX століття доктор історичних наук, професор кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Таврійської академії Кримського федераційного університету ім. В. Вернадського Елеонора Петрова і кандидат історичних наук, доцент кафедри історії Росії цього ж університету В'ячеслав Пашеня. Цього року Е. Петрова, приміром, зробила екскурс в Сімферополь за матеріалами «Подорожні через всю Південну Росію, Крим і Одесу...» М. Всеволожського (1836 рік).

Сергій Бочаров, старший науковий співробітник відділу середньовічної археології Інституту археології Криму РАН, пішов у своїх пошуках ще далі вглиб століть і відтворив історичну топографію міста періоду Кримського ханства — Ак-Мечеті. За його схемами, це було в чистому виді східне поселення з такими соціально значущими об'єктами, як мечеті, караван-сарай, текіє, медресе, фонтани, торгові місця. Він розмістив їх на плані старої Ак-Мечеті XVII—XVIII століття. Не можна стверджувати, що дослідник досяг стовідсоткового попадання по всіх вулицях і перехрестях, але така спроба зроблена, і тепер уже тільки жителі цих місць можуть або підтвердити, або спростувати його схеми новими знахідками в культурному шарі під своїми будинками у випадках риття траншей, ведення інших земляних робіт, про які, звичайно ж, повинні обов'язково повідомляти міські влади.

Доктор історичних наук, професор кафедри історії Росії Таврійської академії Андрій Ішин свою доповідь побудував на архівних матеріалах, присвячених дуже складним подіям, що відбувалися в Сімферополі та Криму між лютневою і жовтневою революціями 1917 року, зробивши акцент на теоретичних узагальненнях і питаннях влади. Посилаючись на них, краєзнавець Д. Соколов аналізує банківську справу і фінанси Криму в 1920—1921 роках. А на завершення цього блоку питань історик-любитель, член наукової ради республіканського товариства «Кримкарайлар» Євгенія Степанова поділився своїми знахідками про перебування і початок творчого шляху в Сімферополі видатної актриси кіно Файни

Раневської. Сама напівгодна в період громадянської війни, вона відзначає у своїх спогадах голодуючих і мертвих на вулицях Сімферополя. Ці її рядки навіть через майже сто років викликають, за словами І. Вдовиченко, жахливі відчуття.

Пов'язана з кінематографією тематика, що виникла як відгук вчених-істориків на Рік російського кіно в Криму, була продовжена в блозі доповідей, присвячених зйомкам у Сімферополі різних фільмів, зокрема «Пізнє каяття», про міські кінотеатри. Їхня мережа порівняно з радянським періодом, на жаль, нині зменшилася з двадцяти до чотирьох.

Кілька місяців у місті вирували пристрасті навколо назви вулиці Турецької. Учасник повернення її шеї назив після переименування в радянський період, старший науковий співробітник науково-дослідного центру «Кримознавство та охорона культурної спадщини» Володимир Гурковський розповів, як під час своєї поїздки в Стамбул зайдов на ринок купити сувенір — танцюючу ляльку. Поки він стояв у нерішучості перед вітриною, підрахувуючи свої грошові ресурси, інший торговець з сусідньої лавки підказав йому російською мовою, що за рогом така ж лялька коштує на три євро дешевше. І це почуття приязні простих турецьких громадян до російських людей, посмішка на обличчі, за його словами, сильніші від антиросійських рішень нинішнього керівництва Турецької Республіки узважаючи з військовим конфліктом у Сирії.

Міськрада, як відомо, прийняла рішення залишити назву вулиці Турецької без змін. Його підтримали і вчені-історики, зробивши акцент на збереженні традиційних і звичок для більшості громадян навіть. Адже ми вже пережили на своєму віку кілька хвиль переименувань: більшовицьку, депортуючу, різного націоналістичного спрямування. Не будемо ж і цього разу на поводі тимчасових емоцій. Тим більше, що з назвами вулиці пов'язана пам'ять кількох поколінь людей, які тут живуть. І кожна нова зміна таблички на будинку, прописки в паспорти викликає скоро після не задоволення, а більше здивування з приводу чергового політичного демаршу. Час оцінить кожного з політиків по заслугах, а народи і країни обов'язково знайдуть добросусідські точки дотики, закарбовані в тому числі й у назвах наших вулиць, встановлених пам'ятниками.

У старій частині міста є дуже багато будівель, в яких відбулися різні події, що увійшли в історію Криму і країни. Десь проходили дворянські збори, в іншому місці розташувалися армійські штаби під керівництвом видатних воєначальників. Білогвардійці розстрілювали червоноармійців, червоні — білих, і «наші» у кожного з жителів були свої. Тут німецько-фашистські окупанти збиралі євреїв і кримчаків вести на розстріл в роки Великої Вітчизняної війни. Насиченість подіями цього простору така велика, що не залишає байдужим нікого. І це поглиблює, підвищує якість нашого життя. Городяні продають газети і піріжки, роблять фотографії, приїжджають прогулюються по бульварах і скверах. І історико-культурне середовище, в якому вони перебувають, поглинає їх, пов'язує з відомими всьому світу знаменитостями хоча б місцем їхнього перебування. Сімферополь відвідував Пушкін, читав вірші Маяковського, були Рахманінов і Шаляпін. Про це свідчать встановлені їм пам'ятники, погруддя, меморіальні дошки.

— У багатьох магазинах і кафе Європи, які орендують площі в історичних будівлях, на видних місцях розміщені фотографії інших старих видів, — розповідає І. Вдовиченко.

Іхній приклад наслідують і деякі сімферопольські торговці, залучаючи цію інформацію як додатко-

Історія і сучасність

I. Dovichenko

ПАВЛО АЛЕПСЬКИЙ: ХВАЛА УКРАЇНІ!

Серед багатьох письменників, мандрівників, які відвідували Україну і залишили про неї теплі спогади, зустрічаємо ім'я Павла Алепського — сирійського мандрівника, родом з міста Алеппо. Він служив секретарем Антioхійського Патріарха Макарія III, з яким двічі побував на українських теренах — у 1654 і 1656 роках.

Записки Павла Алепського (дата народження автора невідома, а помер він 1660 року) містять багатий матеріал про високо оцінені ним звичаї, культуру, побут українців, вишукувані архітектуру міст. У 1896—1900 роках вони були видані російською мовою. Вперше українською мовою вийшли друком під назвою «Подорож Патріарха Макара» у львівському журналі «Життя і Знання» (1935—1936 роки).

Насамперед пропонуємо оцінку цієї праці, свого часу дану істориком Володимиром Січинським: «Про Україну пише Павло Алепський з захопленням, як про прекрасну країну, що повна мешканців і замків, які гранатове яблуко зерен». Уперше вступивши на українську землю у Рошкові над Дністром, Павло Алепський відразу помітив високий рівень культури: «Починаючи цим містом, себто по всій козацькій землі, ми помітили прекрасну рису, що нас дуже дивувала: всі вони (мешканці), за малими винятками, навіть здебільшого жінки та дівчата, вміють читати та знають порядок богослужби та церковний спів. Крім того, священики вчать сиріт та не дозволяють, щоб вони тинялися по вулицях». (Особливості правопису зберігаємо).

Є така фраза у мандрівника: «В козацькому kraju u кожnіm mіstі v кожnіm selі побудовані domi dla bіdnih i ciรt. Kto tudi zaходить, dae im milostino».

Павло Алепський виразно відзначає високу освіченість української верхівки. «Серед монастирських наставників є люди вчені, правники, промовці, знають логіку і філософію та працюють над глибокими питаннями». (Йде-ться про Кіївську Лавру й інші обителі). Багато нотаток залишив і про українську архітектуру, будівництво — міське, оборонне, церковне. Цитуємо: «Mi mali нагоду відвідати маєстатичні церкви зимові і літні з пребагатими скляними вікнами, які радували наші серця; всі вони побудовані недавно, від часу як до керми прийшов гетьман Зиновій Хмельницький).

Мандруючи Україною, автор констатує: «Дорога через Україну йшла здебільшого серед чиленників садів, що їм нема ліку, і ланів усякого збіжжя заввишки людини, наче те море безкрайє, широке та довге. О, яка це благословенна країна! Що за благословений народ! Який він чи-セルний!».

З України через Путівль Павло Алепський з Патріархом Макарієм III вирушили до Москви, де пробули майже два роки. Побут у Москві Павло Алепський описує дуже непривабливо («Кремль нагадує каземат»), навіть не зважаючи на те, що Патріарх одержав там багато подарунків. Зате мандрівники сповнилися насланнями, коли знову ступили на українську землю.

Досить докладно автор описує побут гетьманської столиці — Чиририна, гостинність Богдана Хмельницького, козацької старшини.

Справді, подорожні нотатки Павла Алепського — хвала Україні, українському народу.

Тарас ЛЕХМАН,
журналіст

НАШ БОРГ УКРАЇНІ

Ще один відрізок шляху по дорозі до Києва пройшли організатори та учасники всеукраїнського літературного конкурсу «Ми — діти твої, Україно!» імені кримського поета Данила Кононенка — 10 квітня збіг термін подачі заявок і всі члени журі приступили до своєї роботи. До оргкомітету конкурсу надійшло майже 80 заявок від учасників з більшості регіонів України. Більшість заявок подані на номінацію «Поезія» — 48, в номінацію «Проза» надійшло 18 заявок, а в номінацію «Публіцистика» — 12.

«Кримська світлиця» продовжує виконувати свою просвітницьку місію у боротьбі за рідне українське слово, закликаючи молоді літературні таланти об'єднатися навколо конкурсу «Ми — діти твої, Україно!» ім. Данила Кононенка, щоб нинішнє покоління конкурсантів сказали своє літературне слово і стало тим «вузником», який поєднає в одне ціле колишній кримський і сьогоднішній всеукраїнський конкурс, вивівши їх на одне поле. Поль честі у кожного свое, на тому місці, де розпорядилася доля, там і треба відстоювати правду, віру і свою мрію. То, можливо, ідея «Кримської світлиці» відродити літературний конкурс і є одним із тих вогнів, що надійшли зіркою на небі, що дасть перший шанс юним, щоб проявити себе і повірити в свої силі.

«Духовні джерела кримських українців ніколи не замулються, допоки є у нас своя Вітчизна, своя прекрасна мова, своя національна гордість. І така чудова талановита молодь!»

Данило КОНОНЕНКО, голова журі першого літературного конкурсу шкільної молоді Криму, голова Кримської республіканської організації Спілки письменників України, поет, лауреат літературної премії імені Степана Руданського

Сімферополь, 1998 рік». Такими словами Данило Андрійович звернувся до переможців першого всеукраїнського літературного конкурсу школярів Криму «Ми — діти твої, Україно!». І я впевнений, що рівно через 18 років подібні слова прозвучать 29 квітня в Києві перед лауреатами всеукраїнського літературного конкурсу «Ми — діти твої, Україно!» імені кримського поета Данила Кононенка. Тільки тепер їх скаже побратим Данила

Андрійовича — член НСПУ, поет Василь Марсюк, нинішній голова журі конкурсу. На фінальну частину, яка має відбутися на сцені Київського академічного театру на Подолі 29 квітня, будуть відбрані 15 робіт, їхні автори отримають дипломи лауреатів літературного конкурсу, грошові надарення та подарунки! А згодом вийде збірка творів переможців першого всеукраїнського літературного конкурсу «Ми — діти твої, Україно!» імені кримського поета Данила Кононенка, яку отримає кожен з переможців. Ну а твори тих учасників, хто цього разу не потрапив на цей дитячий «олімп літературної слави», обов'язково будуть надруковані в газеті «Кримська світлиця». Мабуть, досить символічно, що остання робота, яка надійшла на цьогорічний конкурс до редакції, мала назву «Перед тобою, Україно, я в боргу». Її надійшла Світлана Голоско, учениця 10-А класу Білоцерківської гімназії № 2. Свою творчу роботу Світлана розпочала такими словами:

«У кожній людини своя Батьківщина, те єдине місце на землі, де вона народилась, побачила перший схід сонця, пройшла квітучими й терпимими стежками, провела поглядом останній захід свого сонця й промовила: «Я люблю тебе, Батьківщино, за все своє життя, що я з тобою пройшла...».

Добрий дух рідного дому, тепло домашньої атмосфери батьківської хати діти не забудуть ніколи. Вона вабить до себе з інших країн. І лише прийшовши з гостиню на Вкраїну, п'єш цілющу, найсолодшу воду — живу воду з рідної країни, набираєшся сил і наслаги. Саме через відчуття чогось рідного і невичерпного приходить образ Батьківщини».

Ця робота схожа на твір школярки на задану тему «Моя Батьківщина» (саме таке враження склалось, коли почав його читати), та, продовжуючи ознайомлюватись з роботою Світлани, я згадав розмову з дітьми — вимушеними переселенцями з Криму, які змушені жити і навчатись далеко від рідного краю, згадав їхні настірні і стан, коли вони, хоч і рідко, але відвідують рідні до болю місця — наш благословений Крим. Розмовляючи з дітьми, я відчув, що у них якесь подвійне почуття — по-перше, це тривога за своїх рідних, які перебувають на півострові, а по-

друге, незважаючи на все, саме хвилини перебування на рідній кримській землі дають їм силу і наснагу на подальше «сирітське» існування за межами рідного Дому! І тому у творі Світлани я відчув якусь справжність дитячих почуттів. «На моїй землі по-особливому світить сонце: ласкаве, тепле, ніжне. Здається, воно сяє лише для мене, і я мружу очі, весело всміхаюсь у позолочену вись. Небо манить своєю бездною блакиттю, ніжний спів жайворонка розвіює всі буденні думки, і ти поринаеш у новий світ... світ природи. В такі моменти душа рветься з тіла і мить шумними лісами, золотими полями, співучими гаями і все своєю рідною землею...»

Тут по-особливому цвіте біла хати вишня, розлога яблуна, ніби руки матері, здіймає дотори свої віти. А навколо роєм гудуть бджоли, їх приваблює ніжно-блій цвіт, пахучий, солодкий і медовий аромат...».

Кожному з нас відомий торт «солодкий і медовий аромат» рідного дому. І який тягар лежить на серці, коли все це існує, але без тебе! Ще у 2000 році Олена Сайчук, сьогодні — член журі конкурсу, а тоді учасниця і лауреат, писала: «Люблю і пишаюсь тим, що мій народ ніколи не приходив у чужі землі зі збророю, із злочинною жагою завойовників, щоб плюндрувати, принижувати і знущувати інших. Це дає мені право легко і з гордістю, з чистою совістю дивитися в очі тим, хто живе на моїй Батьківщині і наслідується нехтувати українською мовою, зневажати її, вважаючи, що вона є другосортною. І, вже мимоволі, я зухвало внутрішньо відповівся, коли вони йдуть мені назустріч, і я, тамуючи несамовите почуття глибокої, гіркої образи, старанно ховаю цей біль у смутну задуму очей, у безкрай гіркоті, і чекаю, коли він вщухне, аби не занапастити душу».

І от саме те «нехтування українською мовою», а точніше всім рідним, і привело країну до сьогоднішнього стану, про який вже через 16 років пише сьогоднішня учасниця конкурсу Світлана: «А зараз нас знову намагаються роз'єднати, забрали Крим, та не забрали пам'ять, забирають схід, та ми — народ, ми — нація! Ще не зміто кров з лиця твого, Україно! Ми вистоюмо за тебе до останнього. Ще не розучився солдат тримати зброю в руках і

влучно стріляти у ворогів. Ще прилітає журавель на Батьківщину, щоб вирости своїх пташенят... Сади сміються цвітом, Й луна проходить світом, В серцях людей безсмертних, Героїв вікових...

Проміння сонця палить Нестереною журбою, Та пам'ять не сковати, Не змити і водою...

...І хоча зараз мене розділяють кілометри з моїми рідними й близькими, тепер вони рідні для кожного з нас, вони — герої, які бороняю нашу країну від окупантів Росії. Тож поки спиш, ці лицарі не бачать сну, їхні втомлені очі горять думками про наше майбутнє. Над головою пролітають кулі, та це ніщо, порівняно з надією знову обійти сина і дружину, стати на коліна перед матір'ю і просто подякувати за те, що зростила. Вони — Святі, що оберігають нас».

Шістнадцять років тому кримчанку Оленку мучили сумніви, що у своїх поглядах вона одніока і що більше ніхто з її ровесників тут, у Криму, не переймається болем за рідний край, за українську культуру: «Невже настільки звабливим виглядає іноземний стиль життя, світогляд, що за них ладні розіпнути свою українську культуру?».

І Світлана своїм твором ніби відповідає тій кримській школярці: «Спочатку молодь вийшла на Майдан, щоб висловити свою думку з приводу європеографії. Когось ці люди дратували, вони заважали фальшивій владі до нитки забирати все, що було на жито країною роками, і в ніч 30 листопада борців за справедливість, ще зовсім юних хлопців і дівчат, безжалісно побили, намагаючись знищити, та Сотня відданіх своїй Україні не вмерла без сліду. ... Я щаслива і дякую долі за те, що живу на цій квітучій, Богом даній землі. Тут живуть мої батьки, вільно звучить українська пісня, мов стрімка карпатська річка, вона лише гірськими просторами, вітром розноситься повсюди, так ніжно хвілює серце, мов зізнання у коханні, наче перше слово немовляти і усмішка старенької бабусі. Саме тут, не покладаючи рук, працює труда — жінка і маті, яка народжує дитя і з молоком передає свою любов до рідної України, тут непоганитно стоять український воїн... І недарма щоранку лунають церковні дзвони і хтось молиться за наше

Світлана ГОЛОСКО

* * *

Окрім прози, десятилітка з Білої Церкви Світлана Голоско надійшла на конкурс добірку віршів, які прикрасила малюнками. Пропонуємо декілька з них увазі читачів.

Хотіла б я стати казкою В замріянім сніві небес, І зіркою світло-ясною Заглянути в лоно чудес.. Хотіла б я стати веселкою, Землі дарувати красу... Маленькою срібною

бджілкою

Дзвінку цілувати росу!.. Хотіла б я стати річкою, Щоб викупати мрії свої, Впластися блакитною стрічкою

В зелене волосся гай!..

Хотіла б я стати сопілкою В коханих устах Лукаша?.. Хотіла б я стати Мавкою, Щоб вічно співала душа!..

* * *

Не дамо Україні впасти, На коліна стати, Бо вона у нас єдина, Із розкошів маті!.. Розступились сиві хмары На горі Чернечій — Світле сонце засіяло, Спопелило нечистиль!.. І полинув кліч Тараса По усьому світу: Україну, рідну матір, Покохайте, діти!..

* * *

Стих журавлинний розплачливий крик: В небі злетів білим болем і зник!.. Обстріл за обстрілом — треба стояти!.. Постріл за пострілом — гинуть солдати!.. Нащо вмирають? Встають проти зла!.. Рідна Вітчизна щоб квітом цвіла!.. Стих журавлинний розплачливий крик: В небі злетів білим болем... і зник!..

Олесь ТАВРІЙСЬКИЙ

чують 9-й клас, що робити їм? Розуміючи, що без щоденної творчої роботи над собою, яка була у нас в «Світанку», все, що напрацьовано, можна втратити, вони вирішили ризикувати і «прослухатися» в Московській театральній школі О. Табакова.

Попередній творчий відбір проходив 2 квітня в м. Краснодар. Всого приїхало на прослушування 160 дітей з різних регіонів, всі мріяли потрапити в число тих 14-ти, хто після закінчення 9-го класу в червні пойде складати іспити до Москви, а там, як кажуть, «яким боком фортуна повернеться, так і буде». Після творчого прослушування в Краснодарі Ірина та Арсен повернулись до Сімферополя з поганим настроєм. Це так часто буває, коли творчі люди починають аналізувати своє виконання і займатися «самоідством». «Світанківцям» здавалося: от якби ще раз

перечитати, було б краще! Головне, що там не було жодного обговорення, сказали просто і сухо: дивіться результати на сайті в понеділок 4 квітня.

Саме цього дня зателефонувала мама Іринки Осадченко з новиною, що Ірина та Арсен пройшли! Школа Петрової працює! Обоє «світанківці» із 160 претендентів потрапили до числа 14 учасників-фіналістів! «Дякуємо Аллі Володимирівні!» — казала мама Ірини крізь сліз.

Редакція «Кримської світлиці» також вітає Іринку Осадченко й Арсена Мукука з першим театральним професійним іспитом, яких у них попереду ще буде ой як багато! І побажаймо їм успіху — наші повинні перемагати скрізь — і навіть у студії Табакова...

На фото: Ірина Осадченко та Арсен Мукук у виставі «Пісня амазонки» за повістю кримського письменника Віктора Стуса

ЗНОВУ «СВІТАНОК»!

Наша газета вже розповідала про те, як в грудні 2015 року після свята св. Миколая, яке щороку традиційно відзначалось у зразковій театральній студії «Світанок», що 22 роки існувала в Криму, керівника студії, заслуженого працівника культури України Аллу Володимирівну Петрову керівництво Кримського республіканського центру дитячої та юнацької творчості звинуватило в «махровому націоналізмі» і примусило покинути цей заклад. Саме з того моменту і припинила своє існування дитяча україномовна студія «Світанок», випускники якої навчаються в Києві, Львові, Харкові, Петербурзі, Москві. Географія країн та міст, де працюють «світанківці», ще більша і різноманітніша. Але кримським «властям» конче треба позбутися україномов-

ного дитячого закладу, і тому сучасні «інквізори» йшли на все. Рік тому були пропозиції керівниці змінити «віру», тобто мову викладання, а коли не погодилася, то працівники будинку «суворого режиму» вирішили «спалити» всі українські «мости

ОЖИЛИ БІЛЬШЕ ТИСЯЧІ МАЛОВІДОМИХ НАРОДНИХ ПІСЕНЬ

Телепрограма «Першого: UA» «Фольк-music» творить дива — повертає до життя українську народну пісню. Уже вісім років — стільки існує цей проект. Головним творцем проекту — співачкою Оксаною Пекун з групою однодумців, насамперед із продюсером і чоловіком Володимиром Коваленком, — вдалося повернути життя майже тисячі маловідомих українських пісень. «Надзвичайно високо оцінили наш телепроект творці Євробачення, ввівши його в десятку кращих телепроектів Європи і світу, — каже Оксана Пекун. — Для отримання відзнаки ми їздили на форум у Берлін».

Розмова з телеведучою, яка з юних літ сама співає на сцені, — про «Фольк-music», можливості української музики і «зауваження» Василя Зінкевича.

ЄВРОПА ШАНУЄ НАРОДНУ КУЛЬТУРУ
— Оксано, як усе починалося з «Фольк-music»? Як, скажімо, відбирали адреси для своїх перших розвідок?

— Телефонували до відділів культури місцевих адміністрацій. Нам пропонували фольклорні колективи, які виступають із концертами у себе в селі, в районі. Ці люди зазвичай мають непогані kostюми, в них є приміщення для репетицій, але так часом складається, що в них немає пісень, які ми шукаємо...

Якось в Інтернеті ми прочитали, що в Україні, за даними ЮНЕСКО, нараховується понад 20 тисяч народних пісень. На Заході дуже дорожать народною культурою. Це треба бачити: у вихідні вся Європа співає народних пісень: німці, болгари, англійці... Європейці організовують фестивалі, прямі ефіри, в яких звучить народна музика. (Дуже дивним, на мій погляд, є бажання сучасних українців співати англійською). Схоже, нам належить зараз зрозуміти, що в нас є своє, краще!

— Яку саме нагороду ви отримали від творців Євробачення?

— «Фольк-music» був єдиним програмою від усіх українських телеканалів, які Україна представляла у 2014 році на креативному форумі Євробачення. У тому змаганні брали участь сотні проектів різноманітного спрямування: політичні, гумористичні, різноманітні ток-шоу, і саме наш увійшов у десятку кращих серед усього розмаїття телепродукції. Приємно, що Україну відзначили поряд із країнами, які дуже цінують свою народну культуру: Англією, Іспанією, Італією. І це при

тому, що в цих країнах є цікаві програми фолькового спрямування, але схожого на наш проект годі було шукати. Ми були так вражені, не вірили очам своїм! Це так приємно знати, що нашу культуру розуміють і підтримують у Європі.

ПРОГРАМА, ЩО...

РЕМОНТУЄ КЛУБИ
— Якими критеріями користуєтесь, відбираючи пісні для своєї програми?

— Критерій один: як на пісню реагує душа... Помідоціні одразу можна визнанити: народна пісня чи ні. Часом слухаю пісню, а в мене — «мурашки по тілу». Те, що робить народ, є унікальним. Ідея нашої програми полягає в тому, щоб віднайти маловідомі пісні. В нашій програмі вже прозвучало близько тисячі прем'єр таких пісень, стільки ж сучасних версій цих пісень. Ми радіємо тому, що зупиняємо, як можемо, вимиряння української народної пісні.

— **Можна уявити собі, яке хвилювання переживають люди в тій глибинці, коли їх запрошують виступити в ефірі загальнонаціонального телебачення.**

— О, люди дуже хвилюються! А ми радіємо, що наша програма сприяє таким хором справам, як, наприклад, поширення нових костюмів. Для сільських артистів місцева влада починає шукати меценатів, які допомагають організувати їхній приїзд до столиці. І місцеві відділи культури знаходять резерви. Наприклад, давно не було ставки для акомпаніатора в місцевому клубі, а у зв'язку з нашим приїздом знаходить. Не було баяна — купують! І навіть вікна та

двері прагнуть замінити, бо в гості їде «Фольк-music»!

— Гоголь свого часу зауважив: «Хто не проник у глибину народної пісні, той нічого не взнає про Україну»... Схоже, знаєте про Україну більше за інших?

— Я завжди казала, подорожуючи Україною: «Навіщо їхати за кордон, коли у нас є все: і ріки, і степи, і навіть моря». Та найбільше багатство нашої країни — це люди. Коли я, міська жителька, почала їздити по селях, то побачила таке розмаїття людських характерів, таку неповторність душ! Я побачила, як багато ці люди працюють (у багатьох на старість покручені пальці, «зламані» спини), ноги ледве ходять. Ці люди все своє життя присвятили землі, прагнули нагодувати не лише себе. Спілкуючись із ними, я щоразу дуже розчулююсь, мене врахує їхня самовідданість: часом вони не мають достатньо їжі, у них тяжко зі здоров'ям, але на репетиції приходять. І тоді стає зрозумілим, що саме народна пісня і є тим скарбом, який тримає людей на світі.

— В нашому народі люблять переповідати притчу про бідну сім'ю, яка відмовилась від великих розкошів, які їм давали, аби не лишитись без своєї любої пісні.

— Я так само не можу жити без пісні. Якщо якісь час не співаю, то відчуваю дискомфорт. Так що пісня і мене тримає на світі.

— **Ви, як усі дівчатка з «голосом», напевно, з дитинства мріяли стати співачкою?**

— Так, я співаю з дитинства. На кожному концерті виступала з хором або як солістка. Щоправда, мама,

коли я закінчувала школу, казала мені: «Співати — це одне. Треба ще й спеціальність отримати». Так само і тато реагував, він хотів, щоб я стала фінансистом. Середню школу закінчила, коли мені минуло 16 років, у консерваторію мене не могли взяти, бо саме голос ламався... Деси потрібно було пропусти два роки, тому я й вступила до Тернопільського музично-педагогічного інституту. За дипломом я — вчитель початкових класів та музики.

ПІДУ В АПТЕКУ, ПОПРОШУ ЯДУ...

— Очевидно, відколи зайшли в цю глибину ріку народних пісень, до підбору пісень для власного репертуару ставитеся інакше, ніж раніше?

— Так, на початку своєї творчості я брала все, що мені дарували. Тепер усе зовсім по-іншому. Приємно, що не лише я, а і колеги прагнуть співати народну музику. Часом телефонують і просять підшукати народну пісню. Так, вона сьогодні модна і престижна. І я так само дуже люблю співати народних пісень зі сцени.

Пригадую, як ми прихали зі своєю знімальною групою в село Велика Лінина Старосамбірського району Львівської області. Краса незвичайна: гірський пейзаж, полонина. Розповідали, що свого часу Іван Франко ходив там. А місцеві жінки вийшли на полонину та й співають: «Піду в аптеку, попрошу яду, //Аптекар яду не дає. //Але спітає серце дівчини: «Яка досада в тебе є?». Я почула ці слова — вони неначе за серце мене скочили. Красива така мелодія... Ми потім зрозуміли, що ці пісні 200-300 років! Щоправда, Василь Зінкевич зробив мені «зауваження»: «Оксано, що це ти про яд заспівали?». А я йому відповіла: «То це ж народ так проспів! Народ!».

— Вам відомий стан, коли пісня буквально «переслідує»?

— Звісно. Якщо таке трапляється, то я з певностю можу сказати, що це — «правильна» пісня. Коли мелодія зазвучала в душі — це потенційний шлягер! Вона обов'язково сподобається людям. Щось схоже трапилося в мене одного разу, коли була в гостях у відомої цілильщиці Марії-Стефанії. Вона

тоді доглядала стареньку матір. От її мама й каже: «Хоча познайомитись з Оксанкою». Підійшла я до цієї жіночки, а вона вже старенька, можливо, вже за дев'яносто років... «Дитинко, — каже вона, — хочеш я тобі пісню заспівати?». І починає тихенько: «Ой вишенько, черешенько, коли ж ти зйшла, коли виросла...». Співає від початку до кінця. Я лише один раз почула цю пісню, а згодом повністю її згадала — і слова, і мелодію. Коли мене запилюють, чи маю в репертуарі пісню, яку ніхто не знає, то завжди згадую «Вишеньку» і розповідаю цю історію...

— **Чи не найбільше наш народ співає про кохання. Що в цій темі людської душі допомогла вам зрозуміти народна пісня?**

— Для мене любов — це, найперше, взаєморозуміння. Це — коли людина, яку ти любиш, розуміє тебе від «я» до «я». У нас з Володею так є: якщо я говорю слово, то він продовжує наступне. Проживши в парі з ним 20 років, ми вже настільки відчуваємо одне одного, що можемо сказати, про що в певні моменти кожен із нас думає.

— Колись в українській родині обов'язком батьків вважалося навчити дитину співати. Бо розуміли: не навчиши співати — дитина не зможе

бути по-справжньому щасливим.

— Тато вчив мене співати. Пригадую, коли ми приїздили в гости до бабусі, то ходили по гриби, і тато, йдучи лісом, наспівував то про Галю молоду, то «Цвіте тенер...». І мене, п'ятирічну, просив: «Давай, Оксаночко, будемо співати».

— **А ваша донька співає?**
— Якийсь час у неї утримувався живий інтерес до співу. А потім, схоже, вона побачила, як тяжка ця робота... Та, головне, вона, як усі діти, хотіла, щоб мама була вдома. Ліда вже виростла, здобула професію філолога.

Багато чим доводилось жертвувати, знімаючи телепроект на державному телебаченні. Комерційними концертами, власними фінансами. Поїздка в села, за піснями, де чекають люди, завжди була для нас найпершою справою, а все решта — по-тім. Ми здійснююмо, без сумніву, державницький проект. Утім, фінансування завжди отримували мінімальне.

Цей наш проект — часточка моєї душі. Я уявлю себе не можу без нашої програми. Коли приїжджаю у нову місцевість, люди підходять до мене, дивляться такими незвичайними поглядами... А дехто наважується запитати: «А можна до вас доторкнутися?». Зрозуміло, що таку відчінливість вони висловлюють за народну пісню, яку нам вдається повернути до життя.

<http://www.umoloda.kiev.ua/number/2787/164/97239/>

З Оксаною Пекун пісenna «Кримська світлиця» знайома ще з 2002 року! (Фото В. Кацули)

ДЖАМАЛА, «1944»: ПІСНЯ І ПОЛІТИКА

Одне з найпопулярніших періодичних видань Іспанії «ABC» опублікувало матеріал «Україна переносять кримський конфлікт на Євробачення». У статті зазначається, що незагоєна рана у серці — анексія українського Криму стає дедалі

помітнішою. Спротив російській анексії півострова і надалі триває у рік, коли президент Порошенко поставив собі завдання деокупації Криму. Цей спротив, як пише часопис, поширяється за межі державних кордонів, і також існує на-

лаштованість, щоб цей «зорік від і надії» почула вся Європа. Для цього українці хочууть зробити все можливе. Навіть виголосили палку промову, використовуючи телебачення. Газета додає, що цього року Україну на пісенному конкурсі «Євробачення» від України. Водночас часопис «ABC» пише про те, що деякі побоюються, що пісня Джамали заборонять виконувати на конкурсі через її «політичний зміст». У зв'язку з цим газета наводить слова провідника кримських татар Мустафи Джемілева, який каже, що у пісні Джамали не згадується окупання або інші жахливі речі, які окупанти роблять в Україні. Однак, як нагадує «ABC», «1944» не буде найпершою піснею на Євробаченні, яка критикує Росію.

Як зазначає іспанський часопис, пісня, яку виконуватиме Джамала на конкурсі «Євробачення», не залишає жодних сумнівів у її «політичних намірах». Назва пісні — «1944» — репрезентує рік, коли Москва наказала депортувати чверть мільйона кримських татар до Центральної Азії. Газета додає, що татари виступали проти анексії Криму Росією.

Далі іспанське видання повідомляє, що Джамалу підтримали 73% українських телеглядачів, проголо-

сувавши за її участь у конкурсі «Євробачення» від України. Водночас часопис «ABC» пише про те, що деякі побоюються, що пісня Джамали заборонять виконувати на конкурсі через її «політичний зміст». У зв'язку з цим газета наводить слова провідника кримських татар Мустафи Джемілева, який каже, що у пісні Джамали не згадується окупання або інші жахливі речі, які окупанти роблять в Україні. Однак, як нагадує «ABC», «1944» не буде найпершою піснею на Євробаченні, яка критикує Росію.

2009 року Грузія виставила на конкурс пісню «We do not wanna fight in», у якій є гра слів англійською, де чітко видно прізвище російського президента. Тоді Росія зробила все можливе, щоб усунути ту пісню від участі в Євробаченні. Принагідно згадується

Сьогоднішня поетична сторінка «KC» пропонує любителям поезії вірші Олега Вістовського, публіциста, перекладача, редактора. Олег Володимирович Вістовський народився 10 серпня 1961 року в селі Іване-Золоте Заліщицького району Тернопільщини. Закінчив місцеву восьмирічку, Заліщицьку середню школу ім. О. Маковея, Кіївське республіканське медичне училище № 2 та факультет журналістики Львівського державного (тепер – національного) університету ім. І. Франка.

Член Національної спілки журналістів України та Наукового товариства ім. Т. Шевченка. Організатор і учасник літературно-мистецьких заходів краю. Нагороджений Почесною грамотою НСЖУ (2014). Лауреат Крайової літературно-мистецької премії ім. Петра Ковальчука у номінації «Літературна та публістична творчість» (2015) та Всеукраїнського літературного конкурсу ім. Леся Мартовича у номінації «Поезія. Добірки» (2016).

Поезії друкував у альманахах «Вітрила-82», «Подільська толока», журналах «Літературний Тернопіль», «Золота пектораль», газетах «Молода гвардія» (Київ), «Вільне життя плюс», «Ровесник», «Свобода» (Тернопіль), «Молодий Буковинець» (Чернівці), «Колос» (Заліщики) та колективних збірниках.

Двома виданнями у Чернівцях у видавництві «Прут» вийшла збірка поезій «У стремені Дністра» (2000, 2006). Співавтор книги «З людьми і для людей» (2004), редактор видання КУНу «За променем сонця» (1994).

ТАРАСОВА ЛЮБОВ

Не дрімає світка у маєтку пана,
Щось маює знову олівцем Тарас.
Не почне скоро:

«слава!» чи «осанна!» –

Вчора у тринадцять він ягнятка пас.

Ночі Петербурга і степи казахські,
Поеми, картини
й вічний «Заповіт»,
Все в житті йшло поруч:
заслання солдатське
І без України так багато літ!

Подорож остання на Чернечу гору,
За плечима – повний
мужності «Кобзар».
Додавав не раз він мудрості народу,
Крізь віки безцінний від поета дар!

Вслушайтесь, люди!
Бо вам лихо буде!
Ділять Україну вкторе знов і знов.
Не спіть, не дрімайте!

І на герць ставайте...

Порятує Неньку Тараса любов!

ПРО ЧАС

Вже день – як мить.
І тиждень – день.
І місяць тижнем став.
Постінність, стиснену до меж,
Звели на п'єдестал.
Квартал – мов місяць.

Рік – квартал,

Пресуєм час в собі.
А завтра – подзвін... І кінець
Життю та боротьби!
Цей божевільний ритм життя
Не лише мене дістав...
Чи не тому не того знов
Звели на п'єдестал?

ІВАНЕ-ЗОЛОТОМУ

У стремені Дністра – село мое,
Стойте віками вже на місці цьому.
Тут сонце в хвилях ніжно виграє,
Сюди з доріг вертаюся додому.
Дитинство, юність земляків
пройшли

У цих місцях, знайомих
аж до болю.

По цім шляху в бессмерття
йшли діди,
За рідну землю ставши до двобою.
З долини нам всміхається село,
А в задумі, схилившись при дорозі,
Ще й досі – як в війну тоді було,
Синів із битви мати жде в тривозі.

* * *

Така блакитна височіння,
Що й словом не сказати,
А хмарка – ніби білій кінь, –
Попробуй наздогнати.
А синява – немов весна,
Як те палке кохання.
І винна в цьому ти одна,
Бо пострічалась зрання.
В бентегу душу вповила
І усміхнулась радо,
Та й за собою повела
Весняним тихим садом.
І синява отих небес,
Немовби твої очі.
І я мов заново воскрес
Через слова дівочі.

ЛІТНІЙ ЕТЮД

Втопився місяць в річковій воді,
І зорі стали там земні й прозорі,
Мов очі дівчини –

у радості, не в горі:

Такі чарівно-ніжні, голубі.
Хлюпоче ранок – сизокрилі птахи,
Пливе світанок тихо понад воду.
Я п'ю джерельно-чисту прохолоду
Ріки, давно згубивши
в травах шлях.

**Олег
ВІСТОВСЬКИЙ**

НЕ СПІТЬ, НЕ ДРІМАЙТЕ! І НА ГЕРЦЬ СТАВАЙТЕ!

I від розлук.
Раптово потемнілих
Твоїх очей.
I лагідного: «Ти?»

* * *
Береги любові, береги надій.
Знов стою у полі
поміж власних мрій.
Радо усміхаюсь – жито золоте
Буйною стіною веселіш росте.
Голубі дороги в небі проклада
Жайвір – і поволі зверне до гнізда.
Мирний гуркіт бою ляже на поля –
За труди величні вдячна нам земля.
У веселім житі зннову – там чи тут –
Острови червоні – маки зацвітуть.

**МИТЬ – І ПОТЯГ
ПОКИНЕ ВОКЗАЛ**
Мить – і потяг покине вокзал,
Ти махнеш на прощання рукою,
За вікном побіжить магістраль,
Але більш не знайду я спокою.
Мить – і потяг мене понесе

У нічну безкінечну тривогу,
Цінуватиму я над усе
Лиш едину – до Тебе – дорогу!
Мить – і потяг покине вокзал,
В серці нові поселяться втрати.
А мене твій німий трибунал
Засудив до повільної страти...
...Мить – і потяг покине вокзал.

* * *
Ти і я. І тиха ніч між нами.
І нікого більш у світі цім.
А човни пливуть по річці снами,
Світиться вікном єдиним дім.

Там на тебе вже чекає мати.
То підемо? Ні, шепочеш, ні!
Все ж пішли – у інший бік від хати,
Слід лишили на вогкій стерні.
А зоря заграла світанкова –
Впала у траву слізми роса.
Наша зупинилася розмова.
І дівоча розплелася коса.

День як день. Нічого мов між нами,
Та лиш кине місяць погляд свій, –
Попливуть човни по річці снами
І почую: «Ти – єдиний мій!».

* * *
Поведи мене у казку,
Чарівнице синіх гір,
Пробуди жагучу ласку
І кохання перевір.

Заведи свою веснянку,

Хай почують у кутку.

І прийди на зустріч зранку

На провисому містку.

Я чекати буду довго,

Пробуди надій чуття.

Припади до серця моє,

Й вже не буде вороття.

Най любов чарує всюди,

Б'є ключем, як та вода,

І наповнить щастям груди,

Верховинко молода!

* * *
А в сні мої приходить осінь
Листком пожовклим з яворів.
І за вікном тужливий спів
У тебе вибачення просить.
Немовби згадка про минулє
У сні мої приходи ти,
Без жалю спалоєш мости,
Згорає тихо серце чуле.

Мов з безкінечної турботи

Все худне року календар.

І осінь йде, як Божий дар,

Несе невидимий хорал:

Старі, в нових співзвуках ноти.

* * *

А мрії наши

Линуть

В небесну височіння.

А горе наше

Гине,

Відходячи у тінь.

А пісня наша

Стріне

Ще у дорозі нас.

І радість все

Обійме

В оцей щасливий час.

ОСІННЯ МЕЛОДІЯ

Безперервні доши
виграють кругом нас,
мов на древньому фортепіано.
Довго й нудно з дня в день
пливє-тягнеться час,
темп його то повільний, то рваний.
І звучить-виграє
цей невпинний мотив
золотої і щедрої осені.
Він бринить кожну мить,
а в душі в нас шемить
до весняної просини.
Мила, ми збережем
під осіннім дощем
серця твого і моє горіння.
Щоб колючі вітри
і холодні сніги
в нас не вкрали любові коріння.
Чуєш, осінь шумить?
Неповторна ця мить,
хоч приходить вона і шороку...
І мелодії нить,
що у серці бринить,
нас веде на дорогу широку.

Може, їх по світу вітер розкидав,
Як те жовте листя жовтень обрівав?
З кожним роком швидше
крутиться Земля,
Може, і закине декого, бува,
До моє хати, рідного житла, –
Мрію ім віддати часточку тепла.
Та осінній вітер гонить листя знов,
Занесе далеко першу ту любов,
Що зіграла серце в юності мені
І тепер до мене вернеться у сні.

НАРОДЖЕННЯ ДНЯ

Мовчить Дністер,
закутавшись в туман,
І верби розпустили довгі коси.
Пісенно ранок, мов орган,
Кідає в траві тихі звуки-роси.
І хмари понад воду синю мчать,
Стоять в задумі посивілі гори.
Ім – гордим, сильним –
все звучать
Життя травневі медобори.
Лягає світло горам на горби –
І враз озвуться всі гаї співучі.
У серці – ані туги, ні журби,
Лиш промінь сонця з-за німої кручи.
А річки вигинається хребет,
Змійно простягнувшись в горді далі.
Настромлює хвильястий очерет
Сріблясто-блі росяні корали.
І постає новий казковий день,
Вгортуючи мене в свої турботи:
У серці розгоряється огонь
Поезії, натхнення і роботи.

РАК

Вийшов задом з річки рак,
Не повернеться ніяк!
Рака хвilia розвертає,
Ніби в жмурки з раком грає.
Крутить рака на всі боки...
Навела на нього врошки...
І не знає бідний рак
Повернутий йому як!

СКУПАВСЯ

Біг до річки гарний хлопчик,
Раптом з неба теплий дощик:
«Ти куди, малий, купатись?
Можеш вже домів вертатись,
Бо тебе я вже скупав...» –
І шугнув убік на став.
Хлопчик наш побіг до мами,
Де веселка над полями.

СОМОВА НАУКА

У Дніпрі старенький сом
Вчив молодих аксіом:
«На гачок не попадайтесь,
До нахивки приглядайтесь,
Бо її маскують вміло...»
Хапонув – й забулькотіло!
Через п'ять хвилін рибалка
Біг прожогом через балку.
На плечі старого сома
Ніс він радісно додому!
Перш, ніж сам даєш поради,
Ти зважай на власні вади.
Бо з роками зір та смак
Зіграють поганий жарт!

ФАНТАЗЕР

Через мостик у саду,
Я на інший берег йду.
В кошику свіжені кружні,
Яблучка і слив м'якуші.
Пригощу усіх сусідів,
Віднес бабусі й діду.
Враз за пень перечепився
І у ріці опинився.
Фантазери так ся мають,
В мріях-задумах літають,
Часто-густо до знемоги.
І не дивляться під ноги!

СОНЯЧНЕ ЗАЙЧАТКО

Сонячне зайчатко
весело стрибalo
По мої кімнаті.
Ручку в лапки бралo, —
Вчилось писати
просто на підлозі,
Та слова читати
я не був у змозі.
І отого ранку
у гості до мене
Завітав букварик –
подарунок нені.
А мені всміхалось
зайчена вухате
І допомагало
букварик читати.<

(Продовження.
Поч. у № 14-15)

— Ну, ти, контра! Оглох, че-ли?

Микола не відповідав. Він навіть не дивився на комісара.

— Ах ты, мати твою! — аж спінівся той. — Ну, я те счас ухи попрочишаю!

«Ну-ну», подумав я, ка-юсь, дещо зловітшно. «Спро-буй, спробуй. Це тобі не сло-весну полову перед комсо-мolkами молоти. Це тобі...»

Аж тут мене мов струмом пройняло! Я помітив, як в комісаріві руці тільки зблиснуто довгоносі дуло на-гана! Я крикнув дядько Івана, але він був у каморі і я не знав, почув він мене чи ні. А комісар не чекав. Вчепивши рукою за сартину*, він ступив крок, ще один... Мені стало жаско. Я бачив, що він не жартує, що незворушність Миколи доводить його мало не до казу, бачив, що й Микола не зирається по-ступатись, що ось-ось на моїх очах станеться щось страшне. Біда накочувалась невід-порно, мов хвиля. Комісар був уже майже поряд. Я від-чув, як в мене спініли долоні. «Що ж, будь, що буде», вирішив я. «Шойно цей ракло порівняється зі мною, плигну йому на плечі». Позаду грекнули дверцята камори, та я ледь завважив те. «Ну, ще крок!».

Те, що сталося далі, скоріше нагадувало цирк. Зустри-чаючи хвилю, Микола повів барою наліво, «Митя» слух-няно повернув праворуч, задрав прову, спинаючись на гребінь і з грацією сільського бугая, що, розгулявшись, грайливо брикає задом, ков-знув вниз. Всі ці звичайні і прості еволюції найфаталь-нішим чином позначилися на нашому первовому пасажирі. Необачно випустили перед тим сартину, він рап-том широко розкинув руки і помчав до Миколи. Дивля-чись збоку, можна було по-думати, що чоловік побачив найріднішу людину і чим-дуж поспішає обійтися її. Та — леле! На півдорозі вияви-лось, що той, до кого він так поспішав, замість того, щоб залишитися собі внизу, рап-том опинився ледь не над головою! Здивований до гли-бини душі, комісар видав якісь воявничий лемент, що, напевно, зробив би честь найголосистішим з-поміж вайандоті*. Купера з нашої суднової бібліотечки, розпа-чливо змахнув руками, геп-нувсь додолу і горілиць по-сунувся по гладенькій па-лубі. Завдяки непреверше-нім ковзним властивостям комісарської кожанки, подо-рож була короткою, але динамічною. Сокрушили по-дорозі двовідерний дубовий анкерок, закріплений біля парапету, червонозоряна комісарська голова, взута в бли-скучий кашкет, з тріскум ата-кувалася кормовою стінкою камбузи*. Треба гадати, що саме завдяки тому кашкету, а ще щастя, що, як кажуть, при-хильне до осіб певного розу-мового рівня, голова нашого конвоїра, на відміну від трі-снитих соснових планок, не постраждала, якщо не раху-вати чималої гулі.

Дядько Іван, що якраз находитися, лише головою скрутнув. Я допоміг йому спустити непрітомного ко-

місара вниз та умостити його на вільній кіці підвітряного борту. На якийсь час ми спекались нав'язливого то-вариства і могли зіткнути вільнише. Гірше було те, що під час своєї геройської атаки наш комісар загубив те, що робило його, хоч би й лише у його власних очах, надлю-диною. Пошуки револьвера нічого не дали, хоч я й обла-звив геть всю палубу. Ми згадувались, як дуже це його засмутило, але що тут можна було зробити? Було ясно, що наган шубовсуну з борт і відніні смертоно-сною зброяю нашого комі-сара зможуть користувати-ся лише злодійкувати краби та бридкі медузи.

Ніч була неспокійною. Грего* розходився не на жарт і до самого ранку завивав, мов той вовкулак, женучи перед

йшовши до тями, комісар разоче перемінівся. Лежав на кої весь вечір, скульві-ши, виглядав притихлим, якщо не скажти, наляканим, підохріло поглядаючи на мене кожного разу, коли я спуска-ся до камбузи. Від нашої скромної вечері відмовився. Останнє, щоправда, нікого не здивувало: в свіжу погоду буває, що й не в самих лише новачків шлунок назовні проситься. Вночі його й справді почало нудити. Я не витримав і перебрався до ха-зайської камори.

— А під та гукни його. Скажи, що чекаємо на нього за столом. Певно, я мимо-вілі скривився, бо дядько Іван насупився й підштовх-нув мене.

— Давай, давай! Мало там, яка в нас любов. Це все ж жива людина.

Він так стиснув мое плече своїми худими пальцями, що я ледь не скрикнув.

— Меня не проведеш! Я правду на сажень под землі вижу, так что лучше принеси добром. На берегу это тебе зачтётся, понял?

Він уп'явся в мене погля-дом своїх божевільних очей, але я вже оволодів собою так, що навіть спромігся на глуз-ливу посмішку.

— На сажень, кажете? Не дивно ж, що ви не бачите вашу пукавку. У риб тепер, дядьку, ваш наган. Самі його впустили, а тепер ще чіпля-етесь? А ну — пустіт! — Я випружався з його рук і, не озираючись, вибрався нагору.

День був чудовий. В роз-ривах летючих хмар зблис-нуло сонце, осяявши темно-синю з бірюзовим полиском пишноту безкрайнього моря.

і нескоро. Коли воно, врешті, вхопило вітер, шогла протестуюче заскрипіла, «Митя» приліг ще дужче і ушкварив так, як не бігав, напевно, й замолоду. Наздо-ганяючи хвілі, він з гуркотом вріався в них, огортаю-чись бризками та тремтячи-ми корпусом.

Микола докриво похитав головою. Йому, як і мені, було школа «Митя». Він, як і я, не дуже розумів причин того поспіху, причин, що змушували завжди обереж-ного і некапливого шкіпера поводитися зі старим заслу-женім ваговозом так, наче то була регата яхта.

Комісар вийшов на палубу лише після полудня. Вигля-дав він, треба сказати, не краще за мерця: блідий, з тремтячими руками й ногами, з поглядом, в якому про-зирала вселенська мука — одним словом, не людина, а втілення розпукні жалю. Якусь хвилину він стояв, притримуючись за надбудову, а потім кинувся до борту і, навалившись грудьми на парапет, став поквапливо годувати рибу.

— А подайте-но чоловікові води! — крикнув дядько зі свого місця.

Микола озирнувся на бать-ка, потім зиркнув на мене. Я одвернувся. Злість минула-ся, але й підходить до смер-дючого нечупарі не було жодного бажання. Миколі довелось самому подати йому води. Одививши трохи з при-несеною ним кухля, комісар перебрався на навітрений борт і сів на палубу, знесилено прихилившись до стінки камори. Микола подав йому його картуз, який той вп-устив був біля парапету.

— На, взагні. Застидишся.

— Спасибо, братишка, — скинув твой очі.

— Шо? Який я тобі братішка? — зіпсив зуби Микола. — У-у, варнак!

Комісар вмовк, але погля-ду не відів.

— А чого ти там до людини присікаєшся? — гукнув з пупи старий. — А чи тобі роботи нема?

Микола плюнув спересер-дя за борт і відішов.

— Не серчай! — гукнув йому навздогін комісар. — Вчера я ж это, того... пошутковал я. Прости...

— Бог простить, — буркнув Микола і взявся підтівати і біз-того тугої паранки*.

Комісар відіткнув з полег-кістю. Встав, зачерпнув бля-шаним відерцем води з-за борту і довго вмивався та приводив до ладу забруднену одежду. Потім, чіпляючись за такелунок*, пробрався на пупу і присів поряд з дядьком Іваном.

— Сдуру я это, вчера... — мовив, ніби з жалем, опустивши голову і не підводячи очей. — Всё из-за своєї психованності. Из-за неё, да еще через принципиальность мою и с армии меня поперли. Слишком занозист, говорят. Не ценят своих, верных... Понабрали спецов из бывших, понимашь... А где, спрашивается, были енти спецы, когда Деникин на Москву пёр? Где они были, когда надо было отбросить белополяков, выбить из Крыма Врангеля? Эх, да что там говорить... — він похилив голіву і довгу хвилину мов-

чав, занурений в якісі свої болісні думки.

— То ти, може, брав Пере-коп? — поглянув на нього дядько Іван.

— Брал... — повагом відка-зав комісар. — Как командир первой роты 135 полка пят-надцатої Инзенской диви-зии. Мы, чтоб ты знал, дядя, шли в первых рядах.

— В первих? А кажуть, що ваші в первих рядах махнов-ців поставили?

— Кажут... — комісар підвів погляд і пові очима на сіро-зелені хвілі. — Кто кажет-то? Я тебе говорю, дядя: Красная армия брала и Литовский, и Ишунь. Да, был в составе РККА* махновский корпус*. Да, крепко виручил нас их пулемётний полк*, когда потеснил наш левый фланг генерал Барбович*. Лихие вояки, ничего не скажу. Двумя-тремя сотнями тачанок остановили тоді атаку целого кавкорпуса. Без них посе-кли бы нас там, как капусту. А все ж, по сравнению с нами, было их там пшик да маленько.

— Он воно що... — кивнув дядько Іван. — То, вихо-дить, ви воювали як спіль-ники, як союзники?

— Выходит, как бы так, — згадивsя знемота комісар.

— А скажи-но мені тоді, чоловіче, — як величаю ти-бе, вибач?

— Нікита Сілантіч я.

— А скажи-но мені, Нікіта Сілантіч, з якого ж тоді дива Красна армія підступно на-пала на свого рятівника, на свого рятівника під час спіль-ного маршу, заваливші йхнім трупом весь берег між Сака-ми та Євпаторією?

Комісарові губи сіпнулися й обм'якли, а веснянкувате обличчя повільно залила гу-ста червона барва.

— Ты, енто, таво — не суйся не в свое разумение! — різко викрикнув він. — Они зна-ешь сколько раз нам кровя пускали?

— Кро-ова пускали... — про-тигнув дядько Іван. — Це ж коли — після того, як помо-гли вам взяти Крим?

— До того, до того! — крик-нув комісар, блискаючи очи-ма.

Дядько Іван насупився, зміряв комісара важким по-глядом, але промовчав, на-томість кинув Миколі, що облишив свою роботу і, зі-пивши зуби, посунув було до горлопана, аби займався своїм ділом.

— Пойми ты, — заговорив комісар, трохи заспокойвшись тим, що дядько Іван, схоже, не збирався і далі напо-лягати на зрадливості черво-них. — Енти доморошеные анархисты сами не знают чего хотят: бросаются на всех, как бешеные собаки. Сегодні белых бьют, завтра наших. Да, их участие во взятии Крыма, чтоб ты понимал, это как с поганой овцы — хоть шерсти клок. Выпусти тогда их товарищ Фрунзе из той мышеловки, а вза-твра, когда мы пойдем освобож-дать Юг России, они и нашу конницу не хуже барбович-вої побреют. Это стратегия, понимать надо, дядя!

— Стратегия, кажеш? — дядько Іван пронизав комісара гострим поглядом. — Ну-ну...

(Продовження
в наступному номері)

Валентин Бут

СЕНТИМЕНТАЛЬНА ОДІСЕЯ

собою напохані табуни хвиль. Ще звечора ми глухо зарифіли* майстро-ранду*, а з передніх вітрил залишили саму лише трінъкетину*. Тож всі зусилля вітру дошкулити нам, вкласти вітрилами на воду, кинути під ноги розшалім табунам хвиль вилились лише на те, що на ранок, коли грего, втомившись від той гонитви, вгамувався і поспішився спокійно-му трамонтану*, ми, за ви-кладками дядька Івана, були вже на широті Варни.

Сіданок, зазвичай, готував я, але цього разу мені страшенно не хотілося братися до готування в камбузі. Замість того, я заскочив туди на хвилю, прихопив окраєць палянці, трійко солоних оселедців та трійко цибулин, не гаючись, вибрався на палубу і закрив за собою тамбуз*. Далі, вже не поспішаючи, спустився до камори, тоненко покраяв хліб, помацав голову. — Знаєш, я ведь сразу заприметил тебе. Ти мне с самого начала глянувся. «Башковитий хлопець», — сказал я себе. «А главное, наш — пролетарий». Внікаєш? Так виходить, что мы тут с тобою класові союзники. Стало быть, нам тепе-рична надо бути держаться заодно. Я это к тому, что... — він підіввівся з кої, скопив мене за плечі і гаряче зашепотів у саме вухо: — Принеси мені мой наган! Ти же знаєш, куди они его запрятали. Знаєш ведь?

Я похитав головою.

— Только не бреши, хло-пец!

щогли, уздовж якого розтягається ниж-ня частина головного вітрила

*Майстро-ранда (ранда) — основне, найбільше вітрило, яке ставиться вище майстро-ранди (гратопасель)

*Трінъкетина — переднє трикутне вітрило (стаксель)

*Трамонтан — див. пояснення № 15

*Тамбуча — люк

*Тимонити — стернувати

*Пайлол — підлога в каюти

*Майстро-контра-ранда — трикутне вітрило, яке ставиться вище майстро-ранди (гратопасель)

*Паранки — тали, за допомогою яких натягаються сартини

*Такелунок — загальна назва канатів, що використовуються для розкріп-лення щогли та управління вітрилами

*РККА (рос. Рабоче-Крестьянская Красная Армия) — Робітничо

ПЕРЕГУК ЧЕРЕЗ ДВА СТОЛІТТЯ

Пам'ятний знак Мельхіседеку на стіні Мотронинського монастиря

(Закінчення.
Поч. на 9-й стор.)

50 років по тому цим же питанням перейнявся Сергій Сурмач. Він запропонував свою поетичну версію цього вибору:

бо моління не лише до хмар
і спасіння не токмо в скиту
хоч мирського і зрікся ти широ
та вітчизна — хіба це не храм
і страждати за неї святы
чом не віра

Матвій Значко-Яворський розумів необхідність об'єднати націю, вже тоді роз'єднану сильнішими й агресивнішими сусідами, під покровом православної церкви. Особливо нестерпним було становище православних українців на Правобережжі.

Після трьох років чернецтва в 1753 р. був обраний ігуменом Мотронинського монастиря, потім став управителем всіх правобережних церков і монастирів.

1765 року ізdiv до Петербурга шукати допомоги від утисків

польської шляхти і католицького духовенства. Він довгі і безнадійні переговори з владою Росії та Польщі про забезпечення релігійних та національних прав українців Правобережжя. Але не просто просив. Він домігся документального підтвердження прав українського народу. Складав «Екстракт деякої частини кривд, завданіх від римлян і уніатів благочестивому Мотронинському монастирю, також священству і світському народу...», представлений 1766 р. Результатом цих переговорів стало прийняття в 1767 р. польським королем і урядом низки документів, які застороняли гоніння української громади.

Можна назвати Мельхіседека тогочасним правозахисником. Звичайно, така діяльність розлютила ворогів. У 1766 році його спіймали уніати і намагалися нелюдськими тортурами змусити відректися від віри, облишити свою діяльність. Зрозумівші, що нічого не досягнуть, мучителі вирішили замурувати Мельхіседека. Та, врешті, він все ж залишився живим.

залишилося кілька цеглин
кілька ребер стирчать із лахміт
ти лежиш як підрубаний сонях
залишилося кілька хвилин
хто там стукає
хто там — ввійдіть
а... то в скронях

Катування не зламали віру Мельхіседека, а лише загострили бажання домогтися перемоги своєї місії.

Він зробив багато для захисту православ'я на Правобережжі від католицизму. Коли Мельхіседек прибув на місце служби, то на південно-східному Правобережжі було лише 30 православних церков. За час його перебування їх стало 530. Люди йшли до Мотронинського монастиря, щоб дізнатися від архімандрита про свої права на віру. Зрікали-

ся Унії і переходили до православ'я.

На жаль, жодні документи не могли вплинути на місцеві польські «еліти». Протистояння загострювалося.

Схоже, що він не тільки будував церкви. Розумів, що жоден бог не допоможе народу, який не бореться за свою свободу, «...щось йомукаже, що хрест не надійніш меча».

Як неодноразово показало життя, «падіння велимож починається саме з вершин терпіння в знедолених луснеколи не чекають».

Козацьке коріння, вільний дух не дозволили терпіти наругу над собою польських панів. Розпочалося повстання, відоме нам як Коліївщина.

Сергій Сурмач, як і багато дослідників, вважає, що саме безстрашна діяльність Мельхіседека прискорила вибух народного повстання. Адже Священик такого рівня — це не тільки звязковий між Богом і паствою. Це ще і проповідник власної думки, який силою слова впливає на інший вібір власної долі. Бачив, як страждає народ під релігійним, соціальним і національним гнітом, тому змушений був «...бити на сполох у дзвони поснулих сердець». Є легенда, що він освятив мечі повстанцям, благословивши їх на боротьбу за свободу:

а чай тільки помста
оживить погаслі серця
вогонь або палить
або до основ очищає...

Повстання було найбільшим у ХІІІ столітті на Правобережжі. Жорстоким з обох сторін. Приміх доказів звязків архімандрита Мельхіседека з гайдамаками не знайшли. Але його все ж перевели на Лівобережжя. Служив Богу і людям у Переяславському Михайлівському, Києво-Видубецькому, Лубенському Мгарському монастирях. Помер у Глухів-

ському Петропавлівському монастирі на 93-му році життя 14 червня 1809 р.

залишились позаду
всі хресні труди і шляхи
і дитинства лубенського
квіти і коні
ним розбуджений
з жеврив скололих вогонь і —
найлютоші помсти —
жертвової кари ножі
і розсипались в небі
останні далекі птахи
наче хлібні крихти
хоч розсипав з долоні

А через 102 роки в Лубнах народилася його правнучка по материнській лінії Віра.

якби він знав допалюючи свічку
свого голоті рівного життя
що правнучка його
дівчатко слічне
дідівські думи втілити
... шиття
щоб рід яворських
виграв свою битву —
тендітні руки
майже неземні
сполучать в'єдно шаблю
і молитву
в мелодії на чистім полотні
якби він знав в своєму
страсності
що віра буде в вишивці цвісти
і стануть перед Богом рівноцінні
хрести козацькі і їх хрести.

То куди ж було іти пану Сергію зі своєю поемою про Мельхіседека, як не до школи, яка названа ім'ям його правнучки.

Пам'ять про Віру Роїк шанують у Лубнах. Її ім'я має школа № 7. І це не тільки меморіальна дошка біля входу. У школі створено

музей української вишивки, де зібрано зразки, виконані різними рушниковими швами. Їх настіралося стільки, що всі не вмістилися в кімнаті музею. Тому вишивані картини прикрашають стіни в коридорі.

Гостей гостинно зустріли директор школи Гринь Ірина Миколаївна й учитель української мови та літератури Шутъ Любов Василівна.

Пан Сергій читав поему, діти уважно слухали. Помітно було, що вона знаходить відгук у серцях і душах молодих лубенців. Маю певність, що вони будуть пам'ятати про свого славного земляка.

Таким чином у розумінні дітей створюється чітке розуміння тягості поколінь, пробуджується цікавість до історії рідного краю.

Після щирого і невимушеного спілкування вчителі разом з дітьми провели для гостей екскурсію по школі. Показали, як в школі піклуються про пам'ять Віри Роїк, 105-ту річницю від дня народження якої 25 квітня відзначатимуть і в Лубнах, і в Криму.

Антоніна ДАНИЛЕНКО,
журналіст

м. Лубни

ШАНОВНІ ЧИТАЧІ! Оскільки жодних офіційних наказів або розпоряджень, що стосуються зміни формату випуску «Кримської світлиці», з моменту окупації Криму ми не отримували (а згідно з українським законодавством, такі рішення узгоджені приймаються лише співзасновниками засобів масової інформації або судом), продовжуємо готовувати до друку щотижневі номери газети і направляти їх до київської друкарні. Як і раніше, починаючи з 2002 року, на редакційному сайті щоп'ятирічно виставляється електронна версія тижневика, зокрема у pdf-форматі. Розміщену нижче інформацію про умови передплати «Кримської світлиці» та інших культурологічних видань продовжуємо публікувати як нагадування «борцям» за інформаційний простір України про їхні держслужбові зобов'язання перед читачами і державою. Редакція «КС»

О ФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культу́рологічні видання ДП «Національне газетно-журнальне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. **Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nnu.kultura@gmail.com**

